

divadlo

7

OCHOTNICKÉ

ROČNÍK
VI.
1960

3

4

1

VESNIČTÍ OCHOTNÍCI V E F I N Á L E

V Kroměříži proběhla od 14. do 19. května část ústředního kola celostátní soutěže vesnických souborů. Náš fotoreportér Karel Minc zachytil záběry z představení OB Rychvald: Shakespeare, Večer třikrátlový (snímky 1 a 2), JZD Bartoušov: U zlatého orla — Galanova dramtizace románu G. Šipova Nedokončená píseň (3 a 4) a OB Chabařovice: P. Karvaš, Půlnoční mše (5).

2

5

UKAZATELÉ CESTY

V předvečer Dne osvobození byly vyhlášeny výsledky jubilejní umělecké soutěže, jež byla loni vypsána vládou republiky z podnětu ústředního výboru Komunistické strany Československa. Smyslem této soutěže v oboru literatury, hudby, výtvarného umění, dramatické tvorby, filmu a vědeckokritických prací o umění bylo podnítit takovou uměleckou tvorbu, která by s hlubokým prožitím a přesvědčivostí zobrazila vítězný zápas našeho lidu za socialismus, za svobodu a štěstí člověka a podala svědectví o budování socialismu v naší vlasti. Výsledky soutěže byly 7. května publikovány v deníku tisku a v úplnosti pak v 19. čísle týdeníku „Kultura 1960“.

Kdyby byly všechny práce zadané do soutěže v oboru dramatické tvorby uspěly, pak by naše divadla mohla mít každý den v roce premiéru původní novinky. Dramatických prací bylo totiž zadáno právě 365 (z celkového počtu 13 164 ve všech oborech), z toho 186 celovečerních her, 43 her pro mládež, šest her loutkových, 127 pro rozhlas a televizi a jedenáct estrádních pásem.

Tak jako i ve všech ostatních oborech soutěže přihlásili se do ní autoři jmen již známých i začátečníci. Když pak Petr Karvaš dostal za Půlnoční mši letošní státní cenu Klementa Gottwalda, rozhodla hlavní porota jubilejní umělecké soutěže udělit za dramatickou tvorbu dvě *ceny druhého stupně*: Františku Pavlíčkovi za Labyrint srdce, což je přepracovaný text Černé vlajky, a Jaroslavu Dietlovi za komedii Pohledte, pokušení. Pavlíček ostrým konfliktem, vzrušeným dramatickým dějem a pohledem do lidských niter načrtl obraz zápasu dvou světů v lidech naší doby, u Dietla pak byl hlavně oceněn komediální žánr jeho tvorby, v naší dramatické věru vzácný. Zel, Jan Drda se soutěže se svými úspěšnými Dalskabáty nezúčastnil.

Zvláštní odměny dramatické soutěže pak dostali Ludvík Aškenazy za Hosta v noci, Oldřich Daněk za Pohled do očí, Jiří Zák za Případ Herbst, Jaroslav Janovský za hru pro mládež V městě na severu, Pavel Hanuš za drama Zpěněný kůň a Evžen Vítkovský za hru Kde lidé z mrtvých vstávají. Máme-li tyto hry, z nichž všechny — až snad na Hanuše — byly již některým divadlem inscenovány a na dalších scénách se připravují, charakterizovat aspoň úhrnně, pak všechny živě zasahují do problémů našich dnů. Dotykají se revolučních zápasů a proměn našeho života, varují před nebezpečím nacistického revansismu, zápasí o charakter socialistického člověka.

Cestná uznání hlavní poroty obdrželi pak Josef Topol za Jejich den, Pavel Kohout za Třetí sestru, Josef Budský za pásmo poezie Májový víeter, Jaroslav Pour za hru pro mládež Cesty, Milan Navrátil za rozhlasovou pohádku Bubák Bonifáce Benedy, Karel Stanislav za rozhlasovou hru z nemocničního prostředí Případ deseti hodin, Zdeněk Skořepa za rozhlasovou pohádku Dobrý den, Juraj Váh za drama V tmavých horách pramene, Vladimír Sustr za loutkovou hru pro Spejbla a Hurvínka Z jiného světa a Ivan Bukovčan za veselohru Hledanie v oblakoch.

Ze 365 zadaných her došlo tedy takové či onaké pozornosti poroty celkem 18 prací. To ovšem neznamená, že by desítky a desítky dalších zcela beznadějně propadly. Byly však v takové podobě, že autoři by měli na jejich dotvoření ještě mnoho a mnoho pracovat. Jistě možno také předpokládat, že autoři již dále nejsou schopni dotáhnout své texty k umělečtější a k jevištní podobě a tady by jim v mnoha případech mohli radou a spoluprací pomoci zkušení dramaturgové divadel. Na řadu takových her byli upozorněni i dílčí vypisovatelé soutěže, mezi něž patřily národní výbory, společenské organizace, úřady atp. Některé rukopisy byly postoupeny Ústřednímu domu lidové tvořivosti (pro scény ochotnické), Státní zájezdové scéně atp.

Dílčí divadelní porota, složená z divadelních teoretiků i praktiků, pečlivě se zabývala všemi pracemi zadanými do soutěže a každou jednotlivě posuzovala podle jejich kvalit a možností využití. Rozumí se, že do soutěže došlo i mnoho prací grafomanských, tj. takových, kdy autoři popisují papír, aniž by měli základní vlohy literární či znalost dramatických a jevištních zákonů. Konjunkturálně se v mnoha rukopisech odrazily cesty do vesmíru, setkání s obyvateli jiných planet a různá utopistická témata. A tato konjunkturálnost přinesla ovšem i ty nejchabnější výsledky.

Výsledek soutěže i ukázal, že její termín byl příliš krátký, než aby v době necelého roku mohla vzniknout právě v oborech literárních díla závažnější, rozsáhlejší i plně dozralá. Proto často spíše uspěli autoři, kteří již před vypsáním soutěže měli své hry rozpracované a v průběhu roku je spíše už jen dokončovali a zdokonalovali. Také dosud nebyl v literárních a dramatických dílech průrazněji zobrazen život dělnické třídy a vesnice, ale přitom přece jen soutěž povahou i úrovní odměněných prací prokázala, že jsme v tom směru nastoupili dobrou cestu.

VÁCLAV BĚHOUNEK

ZK Slavia Napajedla: P. Karvaš, Půlnoční mše

Sokol Moravské Bránice: J. Dietl, Nepokočné hody sv. Kateřiny

JZD Bartoušov: Šipov—Galan, U Zlatého orla

Zdravíme IV. ŠRÁMKŮV PÍSEK

Letošní ročník STM byl ve všech oborech zaměřen k 15. výročí osvobození naší vlasti Sovětskou armádou. Nejvýrazněji se to projevilo právě v divadelní části. Tak drtivá převaha sovětských her snad ještě v žádné soutěži nebyla. To mělo svůj odraz nejen ve výsledcích krajských kol, ale i v dramaturgické skladbě IV. Šrámkova Písku. Svědčí to nejen o správném ideovém vedení našich mládežnických souborů, ale i o větším výběru vhodných her pro mladé kolektivy v dramatece sovětské, než např. v naší. Zvláště v poslední době se v Sovětském svazu stále více a více věnují dramatictí spisovatelé mládeži. Vedle osvědčených a stále hojně hraných her Rozovových Šťastnou cestu a Člověk hledá radost a Makarenkovy-Stehlíkovy Začínáme žít (každou z těchto her viděla ústřední porota pro výběr na IV. Šrámkův Písek třikrát), objevily se hry nové nebo málo hrané, jako např. Zak a Kuzněcov: Stalo se včera, Panovová: Vánice, Simukov: Vrabčí hory, Levada: Aj, u poli nivka a Ochlopkovova drammatizace Fadějevova románu Mladá garda.

Nejhranější hrou vůbec v letošním ročníku byli Trojané C. Corrintha. Hra, která slavila úspěchy na III. Šrámkově Písku a XXIX. Jiráskově Hronově, se přímo rozletěla po republice i přes velkou náročnost a početnost obsazení. Pro výběr na IV. Šrámkův Písek byla hlášena ze čtyř krajů! Naprostý nedostatek se projevil v českých hrách. Tak jako jsme kdysi bojovali za sovětskou hru, tak pravděpodobně v hrách pro kolektivy mládeže budeme bojovat za českou. Jsou v tomto směru náznaky ke zlepšení v Kohoutovi, Topolovi, Strakovi, Daňkovi, Dietlovi, ale to stále nestačí.

Se situací v hrách pro děti a dětské soubory stále nemůžeme být spokojeni. I když nám DILIA vydala v minulém roce více her z pionýrského prostředí, jejich úroveň není ještě taková, jakou potřebujeme. Ve stávající situaci dvě nové hry (J. Mlejnek, Výprava za hrdinou a Zhoř—Ko-

vářová, Černý Bob a bílý Bob) pokládám za úspěch. Jinak jsou stále ve velké oblibě pro dětské soubory hry ze života zvířátek. To se projevilo i na IV. Šrámkově Písku.

Výběr na IV. Šrámkův Písek byl letos jinak organizován než v minulých letech. Jak bylo správně předpokládáno, sehráli krajští vítězové jednoho kraje svá výběrová představení v jeden určený den. Tím bylo umožněno odpovědněji sestavit program celostátní přehlídky divadelní části soutěže tvořivosti mládeže, neboť jestliže v loňském roce viděl v průměru jeden porotce 6 představení v době 5 týdnů, letos jich viděl 16 v době 14 dnů. Tím se také snížil počet členů ústřední poroty ze 32 na 9. Vzhledem ke školení vedoucích dětských souborů byla také účast těchto souborů zdvojnásobena proti minulým rokům. Přesto, že byl IV. Šrámkův Písek zkrácen na jeden týden a vtěsnán mezi volby a spartakiádu, vystoupilo na něm celkem 17 souborů. Zajímavé je rozdělení souborů podle krajů (po územní reorganizaci): po třech souborech z krajů Severočeského a Jihomoravského, po dvou z krajů Východočeského, Severomoravského, Západoslovenského a Východoslovenského, po jednom z krajů Jihočeského, Západočeského a jeden soubor (vítěz soutěže uměleckých škol) AMU — operní studio Praha. Nepříjemným překvapením je pokles úrovně v krajích ÚNV Praha, Středočeském a Středoslovenském, které nemají v Písku žádný soubor. Rovněž rozdělení souborů podle zřizovatele dává celkový obraz o stavu STM. Nejvíce je školských souborů — 7, po třech jsou soubory závodních klubů a osvětových zařízení, dva soubory vojenské a po jednom z pionýrských domů a tělovýchovných jednot. Pro informaci uvádíme pořad představení IV. Šrámkova Písku, jehož hodnocení přineseme příště: Realistické ochotnické divadlo Opava — V. Rozov: Šťastnou cestu, OSŠ Čachtice — L. Podjavorinská—A. Rapošová: Čin, čin!, soubor J. K. Tyla OB Sezemice — A. Zak—I. Kuzněcov: Stalo se včera, TJ Sokol Ostravice — K. Voglová: Pasáček vepřů, VÚ Severan Nové Město pod Smrkem — E. Sylvanus: Korčák a děti, ZK Bytex Vratislavice — M. Disman: Tři medvídata, Ukrajinský soubor Verchovina JSS Snina — Levada—Hroch: Oj, u poli nivka, ZK Zornica Bánovce nad Bebravou — K. Kremničan: Včelka Bzučalka, Lidové divadlo Plzeň — V. Panovová: Vánice, JSS Vysoké Mýto — J. Mlejnek: Výprava za hrdinou, VÚ Mládi Brno — K. Kyncl: Voják, JSS Písek, JSS Poprad, Průmyslová škola Jablonec n. Nisou — Kapesní Múzy, ZK Jana Švermy Brno — A. Fadějev—N. Ochlopkov: Mladá garda, KDPM Brno — J. Zhoř—J. Kovářová: Černý Bob a bílý Bob.

ANTONÍN NĚMEČEK

Vítězové krajských kol celostátní soutěže vesnických souborů se sešli ze všech krajů naší republiky, aby předvedli své umění. Na přehlídce v Kroměříži jsme viděli od 14. do 19. května těch prvních šest: z Chabařovic, Rychvaldu, Bartoušova, Tážal, Hroubovic a Zeletic. A všechny měly jedno společné — elán a poctivou snahu hrát co nejlépe. Představení, která jsme zhlédli, měla různou uměleckou úroveň. Ale i to nejslabší si zaslouží obdivu, uvědomíme-li, v jakých poměrech většina těchto souborů pracuje. Vždyť třeba v takovém Rychvaldu ani nemají kde hrát, jejich materiálové vybavení je velmi primitivní, skoro žádné, a zkoušky obývají v ordinaci obvodního lékaře (který je režisérem) nebo ve škole na stupínku před lavicemi. V obci lázaly, která má necelých 300 obyvatel, je soubor, který si vlastními silami, brigádnicky, postavil kulturní dům, aby mohl kde hrát. V zapadlé vesničce Bartoušov si musili vypůjčit od místní organizace Čs. svazu žen peníze na cestu do Kroměříže a upomínky patronům vybrali ze svatebních darů jedné z členek souboru.

A přesto i za takových podmínek mohl soubor OB v Rychvaldu nastudovat představení „Večera trikrálového“, které dokonce předčí některé shakespearovské inscenace, uvážené na festivalech našich nejvyspělejších souborů. Shakespeare však byl v repertoáru kroměřížské přehlídky výjimkou. Soubory většinou volily hry s tematikou vesnickou nebo dotýkající se bohužel znovu tak aktuálních problémů militarismu, fašismu a pozůstatků války. Tak se vedle „Maryši“ a Cachovy „Mojí a tvoji tety“ objevila na programu i Karvašova „Půlnoční mše“, Pfeifferova „Slavnost lampiónů“ a pod názvem „U zlatého orla“ Galanova dramatizace románu G. Šipova „Nedokončená píseň“. Jak tedy repertoár ukazuje, vesnické soubory chtějí opravdu hrát současně a pokrokové hry, i když ještě vždy nemají správný smysl pro jejich uměleckou hodnotu. Jde jim spíše o politickou závažnost myšlenek, nehledě na míru dokonalosti v jejich uměleckém zpracování, popřípadě o jejich společenský dosah v místě, kde soubor pracuje. Proto si třeba divadelní kroužek Osvětové besedy v Tážalech i drobnými narážkami Cachovu hru přizpůsobil místním poměrům. Mají v obci dost problémů, které jako by ze hry právě vypadly. A tak se třeba z jeviště ozvala i písnička, která je jakousi hymnou místních „popiječů“. Stylově se sice do hry vůbec nehodila, ale prakticky svůj úkol splnila.

Soubory však nekonají jen práci divadelnickou. U těchto vesnických skupin totiž jde osvětová a politická činnost s ochotnickým divadlem ruku v ruce. Vždyť třeba mladí v Bartoušově teprve tehdy založili místní skupinu ČSM a začali soustavně číst, až když se pustili do hraní divadla. A pak přečetli během půldruhého roku přes

VESNIČTÍ OCHOTNÍCI VE FINÁLE

250 knížek. A není to pokrok, když takový soubor z Chabařovic přešel od lehkých operet a frašek přes klasiky až ke Karvašově „Půlnoční mši“? To už ani nehovořím o souboru z Rychvaldu, kde se ochotnické divadlo stalo úplně veřejnou záležitostí, kde v souboru hraje pět poslanců národního výboru a do Kroměříže je doprovázel i předseda MNV.

Na druhé straně však není možno si zastírat, že umělecká úroveň kroměřížské přehlídky je skutečně dosti nízká. Nabízí se tu dokonce otázka, zda se některé představení vůbec hodí do ústředního kola tak významné soutěže. Hluboký rozpor mezi vnitřní i veřejnou politickou a osvětovou činností souborů a jejich uměleckým projevem přivádí do rozpaků zejména porotu této soutěžní přehlídky. Celostátní

soutěž vesnických divadelních souborů probíhá letos poprvé, a proto se kritéria k jejich posuzování teprve tříbí. Zatím však panují určité rozpaky. Soutěž byla nazvána *divadelní přehlídkou vesnických souborů*. Nelze tedy dost dobře klást hlavní důraz na celkovou (i mimodivadelní) činnost souborů, i když toto hledisko je pro jejich posuzování jistě nesmírně důležité.

A druhý problém; již v průběhu prvé části přehlídky se projevuje, že vlastně ani není dost přesně definováno, co to vesnický soubor je. Rozpory v tomto určení mají dost nemilé důsledky a porotě velmi ztěžují práci. Ukázalo se, že sociální složení souboru a blízkost městské kultury mají na inscenace velmi patrný vliv. A pak se naskytá otázka, co má pro celkový smysl této soutěže větší význam — zahraje-li soubor lékařů, učitelů a metodiků, bydlících na vesnici, velmi dobré představení nebo předvede-li (ovšem daleko slabší) představení soubor, jehož členové jsou opravdu členy JZD nebo zaměstnanci státních statků? Uvážíme-li i vlivy, jakými soubory působí třeba na výchovu vkusu, estetického cítění ap., bude třeba si uvědomit, že řešení těchto otázek není vůbec tak snadné. Vrátime se k nim při referování o dalších částech ústředního kola celostátní soutěže.

Petr Grimm

Made in Krnov

Tisíc sedadel divadla Julia Fučíka je počet nedostatečný pro zájem Krnovska o ochotnické divadlo. Proto se každé představení týdenního festivalu hraje dvakrát a ulička mezi širokými řadami sedadel se nastavuje přístavky. Když se zatáhla opona za brněnskou inscenací komedie Když kvetou růže, sešla se porota II. divadelního máje, aby se poradila před vyhlášením výsledků.

Také na tu poradě mám krásnou vzpomínku. Vášnivě v ní diskutoval i sám předseda MNV — a samozřejmě v jedné osobě i předseda přípravného výboru Divadelního máje a prokázal nečekané odborné divadelní znalosti.

Prosím vás, kdepak jinde se našinec vůbec s takovým zájmem potká?

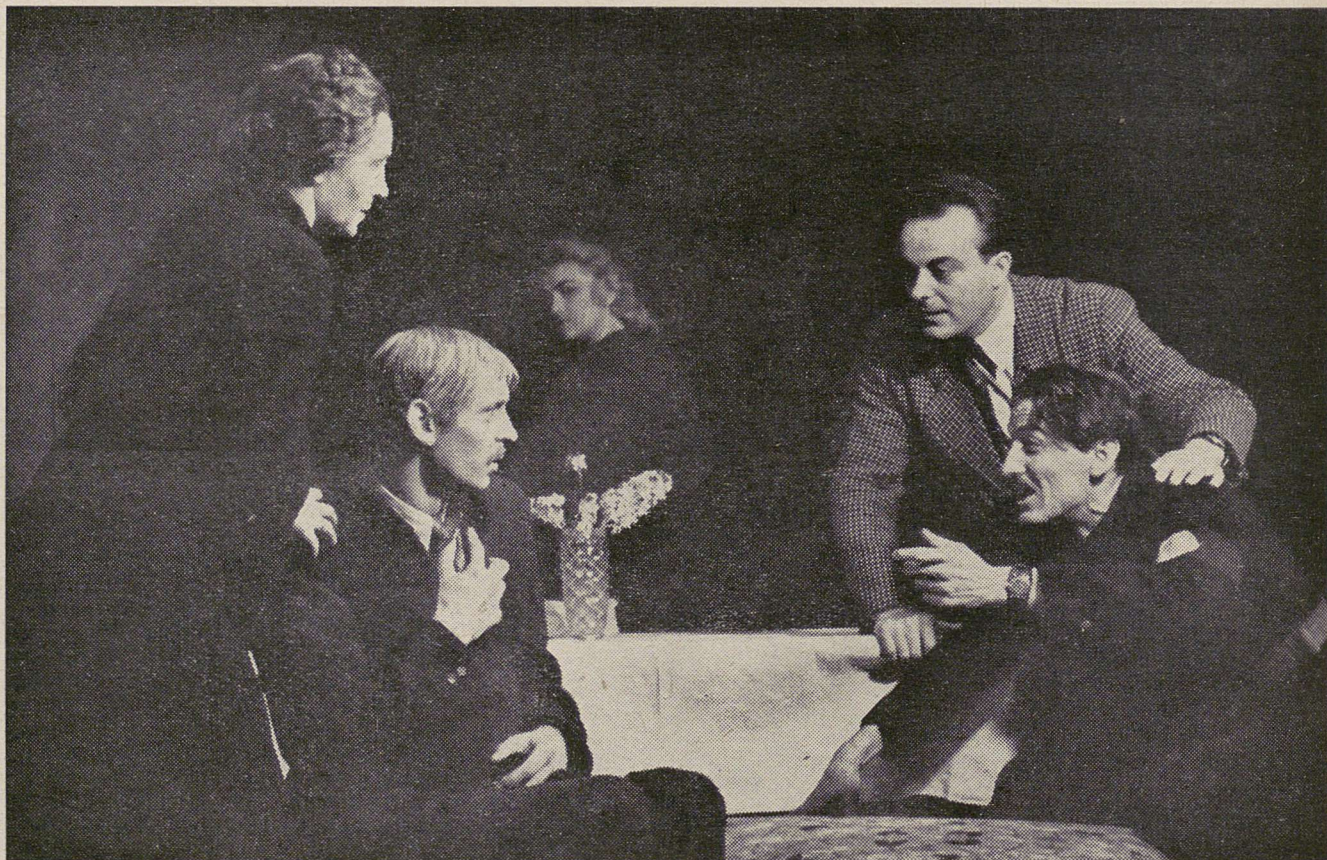
A když se po dvacetiminutové poradě znovu otevřela opona, aby tentokrát místo Hikmetova A. B., Stehlíkova Ševce Hejla či Karvašovy Angelky odhalila jen svátečně nažehlené šaty a tváře porotců, sedělo dvanáct set diváků na svých místech. Vyhlášoval jsem výsledky a bylo mi jako herci při slavném monologu. Jako šťastnému herci, protože z toho velikého jeviště na mě dýchalo napjaté očekávání každého dalšího slova, to očekávání, které velkoryse odpustí herci zakoktání i špatný přízvuk, jen když z jeho srdce cítí, že to myslí doopravdy. A tak jsem hlasem stísněným povídal, že vítěz festivalu je bez diskuse a bez konkurence: krnovský divák, krnovský občan, krnovští hostitelé („organizátoři“ se mi říkat nechtělo, protože organizovat lze i s chladným srdcem, hostit nel!). A také jsem říkal, že v II. divadelním máji není poražených, protože každý ochotník, který tady vystoupil — ať už z Prostějova, Gottwaldova, Vítkovic, Napajedla, Třebíče nebo z Brna, každý zmobilizoval všechno to nejlepší, co v něm bylo, každý hrál do roztrhání těla a strašně toužil umět to jako Höger, aby se trochu důstojně odvděčil Krnovským za všechnu tu lásku, s níž byl jeho soubor přivítán. *A myslil jsem to doopravdy.*

Krásná vzpomínka se řadí jedna k druhé, až celý krnovský pobyt je

utkán ze samých nejkrásnějších. Treba jak se přední funkcionáři veřejného života města sešli s porotou a s pýchou nám vyprávěli, čeho se jim podařilo zase za rok dosáhnout ve výstavbě a hospodářství města, s jakou krásnou samozřejmostí konstatovali podíl kultury a osvěty na tom, že se ten pohraniční kout stal za patnáct let opravdovým domovem tisíců lidí, kteří přišli ze všech krajů republiky. „*Kulturně žít — to je předpoklad budovatelských úspěchů*“, takhle slova jsem si zapisal z té schůzky a připsal poznámku: *recept na úspěchy — made in Krnov.*

Vzpomínám, že jsem si začal dělat do notesu čárky, kolik lidí se mě denně zeptá, jak se mi u nich v Krnově líbí a jestli něco nepotřebuju. Notes jsem popsal, čárky jsem přestal dělat. U holiče mne nenechali čekat, protože jsem měl na klopu účastnický odznak festivalu. Šoféři ČSAD, kteří denně rozváželi stovky lidí po představení domů do všech vesnic z okolí, vůbec nenadávali, když se představení protáhlo, protože se také dívali z balkónu a líbilo se jim to. Vedoucí největšího krnovského hotelu si soubory obsluhoval sám — když už personálu klešaly nohy, a když umdlely ruce muzikantům, přitáhl z chodby basu a muzicíroval s pomocí dalších dobrovolníků sám. Myslím, že vůbec nechodil spát, protože každý den brzy ráno se mne už vyptával, jak jsem v Krnově spoko-

Mincův záběr z Půlnoční mše v provedení ZK Slavia Napajedla

jen. To jsou samozřejmě jenom maličkosti, jenomže z nich se skládá také lidský život. A je na nich něco velkého. Například, ten vedoucí se mne nikdy neptal jenom, jak jsem spokojen v jeho hotelu, ale vždycky, jak se mi líbí u nich v Krnově! Ti lidé se už naučili myslet a říkat „u nás“, to není v dosídleném pohraničí malá věc.

Krnovské divadelní festivaly jsou opravdovým a nepředstíraným svátkem celého okolí, živým dokumentem, že ochotnické divadlo má i v naší době veliký význam. Vzpomínal jsem na velkého Tyla, když jsem se připlel mezi vesnické lidi, rozjíždějící se po představení domů, když jsem se zaposlouchal do jejich vzrušených diskusí o představení Damoklova meče; přitakával jsem v duchu jeho slavnému výroku a měl jsem hroznou radost, že jsem si ho mohl trochu rozšířit: také ochotnické divadlo může, chce a jde do života.

*

V Krnově vystoupily čtyři soubory, které v minulosti napsaly nejednu slavnou větu do patnáctileté historie našeho nového ochotnického divadla. Který ochotník by nevzpomínal gottwaldovské Vassy Železnové, vítkovických Nositelů řádu, třebíčského Loupežníka nebo inscenací Legendy o lásce a Ze života hmyzu brněnského studia Josefa Skřivana! Neříká žádným tajemstvím, že každý z těchto známých ochotnických souborů prošel po velkých hronovských úspěších krizí. Bylo dosaženo jistých úspěchů (v našem ochotnickém měřítku opravdu nemalých), chtělo se letět dál — a nebylo sil, nevědělo se jak a kudy. Snad i trochu té hronovské slávy stouplo do hlavy, pozapomnělo se na vnitřní život kolektivu, poněkud se uchýlila křivka, bezpečně ukazující k plnění kulturně politických úkolů doma. A hlavně: zapomínalo se na regeneraci souboru, na novou krev, na výchovu mládeže. Pilíře souborů z těch či oněch důvodů odešly (marně budeš hledat dnes v představení Brněnských Ferchada a Mechmene Banu z Legendy o lásce, marně v třebíčském souboru Loupežníka, Mimi či Lolu, marně v gottwaldovském Vassu, Prochora či Rašel). Inu, pohyb kadrů bude v ochotnickém divadle vždycky daleko větší než v profesionálním; vždyť divadlo není naším povoláním, lidé se stěhují, žení, vdávají, odcházejí studovat atd., atd. Tam, kde si včas nevychovejí dorost, dojde k nutnému poklesu po jejich odchodu — a když neodejdou, stejně dojde bez mladé krve ke stagnaci. Protože divadlo se mění stejně prudce, jako celý náš život. To, co bylo včera avantgardou, dnes je konvencí a zítra zastaralou muzeální vykopávkou. A noví mladí lidé musí přicházet do souborů především proto, aby s sebou přinášeli svůj nový, svěží, neotřelý pohled na život a učili se mu dávat z jeviště uměleckou formu.

Až budeme jednou psát dějiny našeho ochotnického divadla, tvrdě budeme kritizovat všechny funkcionáře ochotnického hnutí, kteří takovýmto ochotnickým souborům neuměli pomoci právně v dobách nejkritičtějších, totiž po je-

jich hronovských úspěších. Neboť jde o zjev typický (viz dále např. slavné soubory v Radnicích, Kroměříži, Hronově a jině). Pokud jde o naše čtyři soubory, které letos vystoupily v Krnově, všechny už krizi v podstatě překonaly, i když ještě nedosáhly někdejší úrovně. V jejich řadách najdeš desítky mladých lidí a hlavně pevné a určité vědomí toho, že nelze spát na vavřínech minulosti. Ve všech čtyřech je dosti sil, aby budoucími úspěchy překonaly minulé ků prospěchu celého hnutí.

Kromě nich viděl Krnov dva soubory, které rád shodně označuji jako soubory v růstu, soubory velké budoucnosti. Byl jím letošní vítěz krnovského festivalu — ZK Slavia Napajedla (o jeho Půlnoční mši bude v časopisu psáno v jiné souvislosti) a prostějovský dramatický odbor ZK Oděvního průmyslu, který stejně jako gottwaldovský ZK Svít uvedl hru Nazima Hikmeta Damoklův meč. Dvě představení — dva odlišné způsoby práce, dva odlišné výsledky, z nichž každý má své klady a zranitelná místa. Prostějovští hrají výrazně příběh hry — v dobrém smyslu slova efektně, pro diváka přitažlivě — ale jenom příběh. Co je pod ním skryto často v symbolu, hloubce podtextu — to divákovi jejich inscenace objevuje málo. Představení Gottwaldovských je charakterizováno bohatším vnitřním životem postav (proto má lepší souhru), přemýšlivější režijní prací mladého režiséra dr. P. Zahradníčka, který se však musí ještě učit divadelnímu řemeslu (a herci s ním), tomu, jak všechno poctivě promyšlené a procítěné také pro diváka srozumitelně vyjádřit. Oba soubory ztroskotaly na neobyčejně nesnadné roli A. B., která se asi vůbec vymyká ochotnickým možnostem.

S kritikou, kterou napsal P. Grimm do posledního čísla Ochotnického divadla na představení brněnského souboru Josefa Skřivana Když kvetou růže (lyrická komedie V. Petrova), nemožu souhlasit. Představení se mi jevilo jako neobyčejně herecky vyrovnané, přesně a důsledně režirované, dokonale technicky zvládnuté. Podle mého chybí představení jen víc humoru, je příliš zatěžkáno psychologií, problémy, jeho rytmus nejiskří. Avšak práce, kterou udělal režisér Palčík převážně s mladými, málo zkušenými herci, zaslouží si uznání.

Publikum vděčně přijalo hru V+W Kat a blázen v provedení třebíčského studia Bedřicha Václavka, i když znovu (po kolikáté už?) prokázalo nemožnost aktualizovat tyto svým způsobem klasické texty. Sám jsem měl radost z neobyčejně vtipně hrané ústřední dvojice Radůza a Mahulena (J. Doležal a V. Caha), ze znamenité výpravy K. Janíka, z početné řadky mladých lidí v souboru.

A protože o představení Mordové rokle souboru Vítkovických Železáren píše dnešní číslo Ochotnického divadla na jiné stránce, mohu už se jen zmínit o tom, že také domácí krnovský soubor během festivalu vystoupil jednak s pohádkou Pasáček vepřů, jednak s Hynštovou dramatičkou Mar-

ZK Vítkovických železáren Kl. Gottwalda uvádí Stehlíkovu Mordovou roklič: Karel (M. Etzler) a Vojtěch (J. Přeček)

tínkova románu Země duní. Nedobrá dramatičkova už sama předem připravila soubor o úspěch. Mohu jen pochvalně kvitovat, že si Krnovští dali za úkol nejen výborně ochotnické festivaly organizovat, ale také sami dobrý soubor vlastní vytvořit. Jdou na to dobře — už tím, že zapojují do práce tolik mladých lidí (hráli v Pasáčkovi, kterého jsem neviděl pro funkci ústředního porotce, která mne v ten den zahrnala do Staré Bělé), ale dosavadní výsledky (soudě dle představení Země duní) nejsou ještě zdaleka úměrné zvuku, který dnes Krnov v uších každého ochotníka má.

Zachvěje-li se srdce každému ochotníkovi, když slyší kouzelné jméno Hronov, jsou dnes dány všechny předpoklady, aby jméno Krnov během velmi krátké doby získalo stejnou sílu. To mu upřímně přeju. Nakonec bych měl uvést pořadí soutěžního festivalu, které porota z důvodů tradičních vyhlásila. Pokládám to za věc druhořadou a prosím laskavého čtenáře, aby mi dovolil upustit od této tradice a místo toho uvést na počest znamenité organizace II. krnovského divadelního máje jména členů jeho přípravního výboru: Josef Bača (předseda), Inž. Jiří Misař (místopředseda), Růžena Hejdová (tajemnice), Ladislav Frydrych (předseda organizační komise), Jaroslav Vedral (předseda propagační a tiskové komise), akad. malíř Zdeněk Máčel (vedoucí výtvarné propagace), Bedřich Butora (předseda finanční komise), Jaroslav Vladík (předseda ubytovací a stravovací komise), Florián Kozel (předseda technické komise), Jan Šmíd (předseda dopravní komise), Oldřich Drčmánek (předseda OPS pro divadlo) Naďa Eichlerová (předsedkyně OPS pro loutky) a Rudolf Zillich (člen rady ONV).

JIŘÍ BENEŠ

PÁTÁ BILANCE SOUBORŮ OSTRAVSKÉHO KRAJE

Frenštátská pranostika říká: „Jak začne festival, nastane špatné počasí.“ A z tohoto důvodu také prý musí být divadelní přehlídka dříve než začne turistická sezóna. Nevím, jak se tato místní moudrost osvědčila v dřívějších letech, byl jsem ve Frenštátě poprvé, ale musím dosvědčit, že jakmile se 23. dubna počaly do frenštátského údolí sjíždět první vítězné soubory Ostravského kraje, navlékl na sebe Radhošť nový sněhový plášť a ulicemi začalo silně profukovat. A cítelem ochlazením byl poznamenán i vnější rámec krajského festivalu. Prováděná územní reorganizace a některé další veřejné akce, které v této době ve Frenštátě probíhaly, zatlačily zájem o festival do pozadí. I když osvědčení organizátoři z odboru školství a domu osvěty i dobrovolní nadšení spolupracovníci se obětavě věnovali přípravě festivalu, přece nemůžeme říci, že „pátý Frenštát“ dosáhl popularity předchozích ročníků.

V negativním slova smyslu je poúčné i organizační rozvržení jednotlivých představení, jejichž týdenní sled byl v pondělí a ve středu přerušen dvěma volnými večery. Tím se nějak narušila i atmosféra, vyvěrající z očekávání nových představení, napětí při jejich hodnocení a nedefinovatelné kouzlo všech ochotnických festivalů. Není pochyb o tom, že v současné festivalové záplavě ztrácí krajské přehlídky svůj slavnostní rámec a své původní poslání. Soubory je většinou pokládají za přestupní stanici na Hronov nebo jiné ústřední kolo a účast na nich v žádném případě nepovažují za důstojné a dostačující zhodnocení své práce.

*

Ve Frenštátě byla festivalová přehlídka zahájena vesnickým souborem osvětové besedy v Rychvaldu, který přijel s inscenací Shakespearova Večera tříkrálového. Soubor reprezentoval Ostravsko na ústřední přehlídce souborů vesnických v Kroměříži a při této příležitosti bude možno jeho práci blíže recenzovat.

*

ZK dolu Dukla v Dolní Suché přijel s populárním Remarquovým Posledním dějstvím. Obliba této hry pro její napínavost, nečekané zvraty a brilantně psané dialogy mezi ochotnickými soubory stále roste. ZK Dukla Dolní Suchá věnoval inscenaci mimořádnou péči a pozornost. Všichni členové prokázali absolutní znalost textu a do detailu vypracované aranžmá. Oporou jim byla profesionální metodická pomoc.

Přesto však účinek představení ani zdaleka neodpovídal vynaloženému úsilí. Bylo to zaviněno tím, že režie nevytvořila čistou a jednoznačnou koncepci, odpovídající záměru autora. Snaha po neefektivní civilnosti byla přeháněna až k monotónnímu odříkávání textu v neúnosném tempu. Hercům nebyla mnohá místa rozumět a nestačili vyjádřit rytmus postav. Snaha zaměřit herce k modernímu rea-

listickému projevu nevyšla. Větší chybou bylo, že režie, když pravděpodobně zjistila, jak představení vychází šedě a málo atraktivně, snažila se je vyšperkovat spoustou neorganických efektů. Tímto naroubováním jakýchsi expresionistických prvků se však jedině dosáhlo rozbití jednotnosti a atmosféry hry. Je to opravdu škoda, protože kolektiv z Dolní Suché se tak připravil o jinak zasloužený úspěch. Znovu jsme se poučili, že účinná režie nespochívá v ohňostroji nejprotichůdnějších nápadů, ale v přesném stylovém ztvárnění textové předlohy.

*

Karvašovu Půlnoční mši uvedl na frenštátském jevišti domácí soubor DAR. Očekávali jsme s velkým zájmem, jak tento sympatický kolektiv se vyrovná s problematikou Karvašovy analýzy slovenského měšťáckého luďáctví. A řekněme popravdě — byli jsme zklamáni. Viděli jsme představení, vypracované asi z padesáti procent. Děj na jevišti probíhal pokud stačila znalost textu, ale jinak režie i herci zůstali Karvašovi téměř vše dlužní.

Před našimi zraky se nerozvíjel obraz rozkladu rodiny, která z nedostatku vnitřních mravních hodnot a pro lákavou vidinu bohatství se zaprodává luďáctví a kolaboraci s Němci. Nepoznali jsme ani to nejotřesnější, že jí chybí i alespoň částečná možnost omluvy, totiž nesmyslná vřava ve správnost luďácké politiky. Z galerie postav této společnosti nevyvěrala jejich amorálnost (u každého jinak maskovaná), ani hrabivost a cíťová vvrhlost. A co víc — režii se nepodařilo dostatečně podtrhnout smysl celé inscenace — prolog a epilog. Nebyla vypointovaná dějová stejnorodost a tím i otřesnost závěru.

DAR je jedním z mála kolektivů, který se systematicky věnuje uvádění české moderní poezie. Jeho iniciativa je v tomto směru příkladná. A právě určitá specifická a rozsáhlá práce této nevšední práce — jakož i zájem obecnosti způsobily, že soubor se zavázal k většímu množství úkolů, než na kolik stačil. Půlnoční mše byla studována ve značné časové tísní a v záplavě jiné práce. Ani zkušený režisér Miloš Parma, ani talentovaní herci Norský, Norská, Pavel Parma nestačili své výkon dotáhnout. Nejlépe se snad ještě dařilo Pargačové (Angela) a Šebečkoví (Pařo). Škoda nevyužití příležitosti. Zůstává otázka, zda DAR neměl na festivalu raději předvést některé vzorné recitační pásmo. Je souborem příliš známým, aby si mohl obdobně poklesky, i při uvážení všech uvedených okolností, dovolit.

*

Mimo vlastní soutěž bylo vystoupení souboru mládeže TJ Sokol Ostravice v Andersenově pohádce Pasáček vepřů. A právě toto odpoledne, strávené v přeplněném hledišti divadla uprostřed rozdychtěných mladých diváků, patří k nejhezčím zážitkům festivalu.

Myslím, že je mou povinností vzdát plně uznání oběma režisérkám představení, L. Fričové a V. Matějkové. Jejich práce s dětskými herci byla obdivuhodná. K nejkrásnějším místům inscenace patřily kolektivní scény princezny a její družiny dvorních dam. Nevídáme často projevy tak ušlechtilé přirozené a přitom ukázněné a vzájemně sladěné. Pro jímavou úsměvnost těchto okamžiků rádi přehlédneme některé nedostatky, vyplývající z nestejnorodé herecké dispozice malých představitelů. Souboru však stále ještě zůstává boj největší — práce na odstranění lokální zkratkovitě výslovnosti. Domnívám se však, že i zde bylo již dosaženo značného pokroku.

*

Značný ohlas u obecnosti měla komedie Alejandra Casony Stromy umírají vstoje. Celý divadelní kolektiv ZK Slezana z Frýdku-Místku i režisér Oldřich Zezulák byli textovou předlohou zřejmě velmi zaujati a věnovali její přípravě všechny své možnosti. Největším kladem celého večera byl výkon Boženy Novákové v úloze babičky. Tato kultivovaná a zřejmě velmi talentovaná herečka dovedla svůj part rozehrát opravdu naplno a vnést na jeviště žádoucí atmosféru. Svým prostým a přitom suverénním projevem strhla i své partnery. Snad nejhezčí bylo její shledání s Mauriciem, pro které dovedla najít tak lidské tóny, že vyvolalo plný ohlas v hledišti. Byl to nejčistší a nejpravdivější výkon celého festivalu a porota ho ocenila zvláštním uznáním Škoda, že Místečtí, i při celé řadě dalších zdařilých výkonů, celkově nestačili na problematiku hry. Nedokázali inscenačně rozehrát mnoho situací, daných stavbou této komedie. Neuplatnili její jiskřivost, překvapivost a efektnost. Málo byla zdůrazněna podivnost a nelogičnost „bláznice“ v prvním dějství. A konečně, a to je, myslím, nejpodstatnější, režie se nedostatečně zamyslela nad smyslem této podivné komedie. Nenašla si jednoznačný záměr, k němuž by svou práci vyústila. Víme, že tento bod zpravidla bývá kamenem úrazu práce na této hře. To však v případě Místečků nemá být konejšivou náplastí, spíš naopak, protože v diskusním rozboru po představení jsme tento soubor poznali jako vysoce inteligentní a schopný. A to pro další práci zavazuje.

*

Divadelníci ZK Vítkovických železáren nastudovali k patnáctému výročí osvození republiky hru „svého autora“ Miloslava Stehlíka Mordová rokle. Nelze říci, že provedení na frenštátském festivalu bylo již představením hotovým. Mělo ještě příliš mnoho protikladů a nestejnorodostí. Bylo však zřejmé, že Arlethova režie má přesnou a jasnou koncepci. Frenštátské provedení dokázalo, že jde o práci sice ještě nehotovou, ale

s velmi slibující perspektivou. Bylo zde ještě dost nedotažených nebo lépe řečeno nedomyšlených míst. Tyto dílčí nedostatky byly však vysoko vyváženy věrohodnými realistickými výkony celé řady představitelů. Zcela oprávněně byla festivalovou porotou oceněna práce Miroslava Etlzera na roli Karla. Stejně úspěšný byl i výkon Adolfa Krále jako ševce Hejla. Velmi dobrá místa měla i bába Magdy Malé, Martin Josefa Glogara a další. Jsem přesvědčen, že Mordová rokle má všechny předpoklady, aby se zařadila k úspěšným inscenacím Vítkovických. Zůstává však otázka, proč na krajském festivalu nebylo již odvedeno hotové představení. V možnostech souboru to určitě bylo.

*

Závěrečný večer patřil Divadlu nové vesnice OB Stará Bělá. Tento soubor za vedení Jaroslava Dvořáka se ve svém dramaturgickém výběru nebojí svérázné vlastní cesty a dalšího uměleckého dotváření textové předlohy. Tento způsob práce je značně obtížnější a řekl bych i trnitější, ale i za cenu případných poctivých omylů, je daleko hodnotnější a závažnější než bezduché epigonství. Po loňských Zelených pustinách nastudoval letos soubor málo známou hru maďarské spisovatelky Terézy

Dávidové Dódy. Je to další variace na celkem nové téma o zhoubném vlivu manželského rozvratu rodičů na děti. Nemůžeme říci, že by textová předloha dávala možnost mimořádné inscenace. Příběh na mnoha místech zachází do banálních poloh. Morální závěry většinou nevycházejí z jednání postav, ale jsou z jeviště proklamovány. Soubor ve Staré Bělé si pravděpodobně uvědomil tyto inscenační problémy. Proto položil těžiště hry do sentimentálních poloh. Tím sice dosáhl značného ohlasu u obecenstva, ale hraje na nepravou strunu. Některé scény byly až na okraji kýčovitosti a to tento soubor rozhodně nemá zapotřebí. Snad zde nebyl přímo úmysl, ale rozhodně bude třeba při další práci i dramaturgických zásazích na toto nebezpečí pamatovat.

Celé provedení Dódy je poznamenáno silným a inteligentním výkonem Marcely Slepánkové v titulní úloze. Maně jsme ji srovnávali se svitavskou Truhličkovou v Anně Frankové. Bude ještě třeba, aby Slepánková neulpěla na povrchním projevu a svou práci niterně prohloubila opravdovým citem a důsledně realistickým projevem. Předpoklady k tomu má. Výkony ostatních byly režijně vedeny k zvýraznění postavy Dódy a její tragiky. Tento záměr byl všemi proveden velmi ukázněně.

Pátý Frenštátský festival skončil. Je to poznat i z toho, že se podstatně oteplilo a zasněžený Radhošť protrhává mračna, aby se prohrál na jarním slunci. Zbývá závěrečné hodnocení. Řekli jsme již, že při veškeré péči letošní festival Ostravského kraje naplno nevyšel. Proč? Příčin je mnoho a o některých jsem se již zmínil. Soubory nedostatečně chápou závažnost těchto přehlídek. Ani celkově v ochotnickém světě neplní krajské festivaly své poslání. Neshromažďují ochotníky, nenavazují nová přátelství, nejsou podnětem ke školení a získávání nových poznatků. Soubory do Frenštátu přijely, odehrály své představení před zvyklým obecenstvem, druhý den vdslechly připomínky poroty a vrátily se domů. Nebylo nic z kvasivého a podnětného prostředí, jímž se ochotnické přehlídky vyznačovaly. Letos máme nejružnější přehlídky opravdu pozeňnané. To je jistě potěšující, ovšem naskytá se otázka, zda by méně nebylo více.

Územní reorganizace pravděpodobně na Moravě vytvoří dva krajské festivaly. V tom případě budeme muset jejich závažnost zdůraznit v daleko větší míře, než tomu bylo letos.

Dr. MILOSLAV JURÁK

O SOUČASNOST MYŠLENKY I ČINU

Do tematické soutěže o nejlepší inscenaci hry sovětského autora a hry českého a slovenského autora, zachycující boj našeho lidu proti německému fašismu, a hry s tematikou osvobození ČSR, kterou vypsal loňského roku karlovarský KNV, se přihlásilo přes třicet souborů. Z okresních kol postoupilo osm nejlepších souborů do krajské přehlídky, která probíhala ve dnech 4. až 13. května 1960 v Nejdku a Chebu. V porotě zasedali: Dr. Josef Koenigsmark (předseda), režisér Divadla V. Nezvala v Karlových Varech Mir. Zéda, dramaturg téhož divadla V. Ryšánek, člen činohry téhož divadla V. Pavelka a redaktorka L. Tarantová a Dr. D. Škampová. Tato porota udělila první cenu inscenaci Daňkovy hry „Pohled do očí“ v provedení souboru Divadla lidové tvorby z Mariánských Lázní; druhou cenu získal soubor Osvětové besedy v Chebu za Stehlíkovu „Mordovou rokli“ a třetí cenu Karvašova „Půlnoční mše“ v realizaci souboru Jirásek ZK ROH Nejdeckých pracujících z Nejdku, zatímco čtvrtou cenu obdržel soubor ZK Starorolského porcelánu za provedení Arbušovova „Domu na předměstí“. Čestná uznání získaly soubory Hornické scény z Ostrova (Gorbatov: Jedna noc), OB Loket (Kubánek: Cena vítězného konce), ZK Pracujících Vejprty (Karvaš: Půlnoční mše) a ZUS Tosta Aš (Arbušov: Dům na předměstí). Tak by zněla strohá zpráva, záznam o této soutěži, která vesměs probíhala v pěkném prostředí a pracovním elánu. Mohli bychom ještě zaznamenat, že soutěžní představení vlastně zahájila provoz v nově zřízeném chebském divadle,

které bylo značným nákladem upraveno v krásné, moderní divadlo, i když zatím jeho scénické technické zařízení plně nevyhovuje. Taková zpráva by však byla velice kusá. Soutěž totiž ukázala nejen zájem souborů o současnou hru a uvědoměle úsilí plnit společenskou funkci lidového divadelnictví, nýbrž byla i dokumentem stoupající úrovně souborů LUT na Karlovarsku, zračící se jak v dramaturgii, tak režijní a herecké úrovni.

Mariánskolázeňský režisér Karel Mašek se pokusil pracovat novými scénickými postupy. Ve spolupráci se scénografem Otou Melitzerem vyřešil výpravu především světly a promítanými náznakovými prvky. Pravda, bylo tu ještě mnoho zábran, které nedovolily režisérovi dotáhnout básnický úmysl, odvaha nebyla naplno rozvinuta a některé nápady nebyly dořešeny; přesto však byla inscenace „Pohledu do očí“ zajímavým pokusem,

Stoličiv záběr ze starorolské inscenace Arbušovova Domu na předměstí

Pod patronátem adamovských kováků

Brněnští měli ve svém letošním druhém Krajském festivalu několik zajímavých zvláštností, především tu, že přehlídka byla uspořádána v Adamově v rámci oslav 600 let trvání adamovského kovactví.

Národní podnik Adamovské strojírny se ujal svého hostitelského úkolu opravdu svědomitě. Letošní festival jasně prokázal užitečnost a prospěšnost sepětí přehlídek lidové umělecké tvořivosti s kulturním děním na závodech. Nejde zde jenom o skutečnost, že účastníci rozsáhlého festivalového pořadu a frekvencí inter-nálního školení režisérů svou účastí vytvářejí slavnostní rámec závodnímu jubileu. Mnohem závažnější je, že v adamovském závodním klubu měl velký počet ochotníků z celého kraje letos možnost blíže se seznámit s životem závodu. Patronáty nad představeními měly jednotlivé provozy závodu, které se o své svěřence staraly opravdu vzorně a důkladně je seznámily i se svými pracovišti. Byla navázána mnohá srdečná přátelství, která nejenom dala hostujícím souborům poznat jeden z nejzávažnějších úseků naší výroby, ale současně i vzbudila zájem adamovských pracujících o ochotnickou práci.

Další novinkou této krajské přehlídky bylo zařazení čtyř nejlepších vesnických souborů do festivalového pořadu. Prokázalo se, že vesničtí ochotníci při dobré přípravě naprosto nemusí stát na okraji, ale že jejich inscenace snesou krajské měřítko. Že i jejich výkony byly pro obecenstvo přitažlivé nám dokazuje skutečnost, že v Adamově se během šesti dnů sehrálo deset vyprodaných představení. Byl tedy většinou střídavý repertoár odpoledne i večer a zájem diváků nepoklesl.

A ještě jedna zajímavost: Na brněn-

ském festivalu jsme se nesetkali ani s jednou tzv. módní hrou, které čas od času lanovitě zaplavují ochotnická jeviště. Zato však jsme se setkali s pozoruhodnou inscenací Kynclova Vojáka, zajímavým pokusem o literární kabaret Pavla Fialy a Jurákovým Ztraceným východiskem. Možná, že osvědčená autorská jména by festivalu dala více lesku a efektu, ale přesto se domníváme, že takto byly pokusy ochotníků Brněnského kraje v plné shodě s tím, co od ochotnického divadla očekáváme.

Prvním představením festivalu bylo vystoupení domácího souboru, který režíroval Corrinthovy Trojany. O inscenaci Adamovských již bylo v tomto časopise psáno. My chceme pouze zdůraznit, jak velký společenský dosah mělo nastudování této komedie nejenom v souboru samém, ale i u diváků, kteří znovu navštívili obě provedení v hojném počtu. Inu, je vidět, že návštěvníci velmi dobře rozpoznají pokus o poctivou práci od povrchnosti a že dovedou dobré výkony ocenit a odměnit.

Z vesnických souborů vystoupili jako první ochotníci TJ Moravské Bránice s Dietlovými Nepokojnými hody sv. Kateřiny. Bráničtí se na své vystoupení organizačně dobře připravili. Přijeli s výbornou dechovkou a ještě lepšími hodovými koláči, které po Adamově štědrě rozdávali. Náladu tedy byla opravdu hodová. Škoda, že v představení ulpěli na fraškovitěm a někdy až obhroublém povrchu a nesnažili se propracovat k vlastnímu jádru hry — příběhu o obrácení předsedy Řápků. Takto jim vyšlo představení sice šumné, s náležitým spádem (i v přestavbách), ale bez vnitřního podnětu a třeba i veseloherního zamýšlení.

Inszenace Ztraceného východiska

souboru z Rouchovan byla již recenzována při premiéře. Dnes je nutno s uznáním komentovat houževnatost souboru, s níž se po prvním uvedení hry znovu pustil do práce, aby splnil připomínky a rady poroty. Výkony všech účinkujících nepoměrně vzrostly. Souboru se podařilo daleko úspěšněji se vyrovnat s psychologickou problematikou hry i s novým, ještě „neprověřeným“ textem. Jejich představení bylo stylově vzácně čisté a mělo přesné aranžmá. Bude-li mít soubor v budoucnu dost síly a vůle pracovat i na vnitřním prohloubení postav, věříme, že z něho vyvstane nadějný ochotnický kolektiv.

Zcela opačně na nás zapůsobil soubor OB Želetice s Maryšou bratří Mrštíků. Viděli jsme představení, je-muž chyběly nejzákladnější předpoklady jevištní práce, v němž nebyl jasný jakýkoliv inscenační záměr. Chyběla i potřebná slovácká jiskra v prvním obraze. Zůstal pouze poctivý pokus Libuše Hofštetkové v titulní úloze a Rozárky Anny Jandové. Přesto jsme přesvědčeni, že v možnostech souboru je daleko více. Je ovšem třeba mít na svou práci mnohem přesnější a odpovědnější měřítko. Posledním vesnickým souborem byla OB Hodonice s Cachovou veselohrou Moje teta — tvoje teta. Hodoničtí se pustili do této problematice veselohry se strhujícím elánem a k jejich cti budíž řečeno, že nikde nevybočili z míry vkusu. Dobře se jim podařilo uvést diváka do atmosféry domácnosti předsedů družstva. Jejich schopnosti však, zvláště v prvním dějství, zatím ještě nestačily k plnému rozebrání textu, zvláště v některých jeho problematických úskalích.

Kategorií městských souborů zahajoval vojenský soubor „Mládí“ z Brna jevištním provedením rozhlasové prá-

(Pokračování článku O současnost

myšlenky i činu)

svědčícím o divadelním myšlení, majícím jevištní šťavu a současnost nejen v myšlence, ale i v jejím čínorodém uchopení. Na většině ochotnických jevišt se pracuje stále jevištními prostředky, které stačily i před padesáti, šedesáti lety; inscenujeme moderní hry s moderními myšlenkami stejným způsobem, jakým byly inscenovány hry Stolbovy, Šamberkovy našimi praotci. V takových provedeních se nijak nezračí nový rytmus doby, ozvuk kosmických korábů, nerazí se tu žádné nové cesty. Není pak divu, že v takové konvenční inscenaci zanikají myšlenky, opřené o nové tempo času a myšlení, a mění se zase jen v pouhé příběhy lidiček, zašitých do čtyř stěn měšťáckého pokoje s palmami a vyšíváním děičkami. Pro cílevědomé úsilí dostat se přes tato úskalí, vybočit z vyježděných kolejí se dostalo vysokého ocenění inscenaci mariánskolázeňského souboru, třebaže herecky ještě nedozrála. Celý kolektiv souboru se

zamýšlel nad hrou a jejím dosahem, nastudování hry hluboce přispělo vnitřnímu životu souboru, který disponuje dobrým hereckým materiálem, jak ukázala s. Kovaříková v úloze Olgy Vančurové, s. Neústupný a Hahn v rolích ředitele a kádrováka, s. Slezák v roli redaktora Vlacha a Henzl jako profesor Viardin.

„Mordová rokle“ chebského souboru nás zaujala svou pravdivostí, opřenou o několik promyšlených výkonů. Režie Jiřího Horáka nepřekvapila žádnými mimořádnými nápady, ale šla cílevědomě za vnitřním životem postav na funkční a zajímavé scéně B. Hutty. Představení dominoval švec Hejl v podání Stanislava Trísky; byl to velmi poutavý výkon s hlubokým vnitřním prožitkem. Představitel dostal cenu za nejlepší mužský herecký výkon — a právem, protože si postavu důsledně promyslel a rozvrhl jak do typických gest, tak do působivé intonace, dovedl stupňovat niterný život postavy, jejíž poslední výstupy byly cenným zobrazením prostého člověka, dorůstajícího do pevné-

ho postoje bojovníka. Vedle s. Trísky vynikla postava báby Bašusové, kterou A. Pešáková vybavila krásnou dikcí a pevnou povahokresbou, temperamentní výkon Z. Spurného v roli Ondry a zajímavě vykreslený typ sedláka Vojtěcha v podání J. Kouby.

Nejdecké představení „Půlnoční mše“ bylo zajímavé rovněž především hereckými výkony, kterým toto hutné drama dává nejlepší předpoklady. Jinak byla nejdecká inscenace po dramaturgické stránce příkladem, hodným zamýšlení. Soubor totiž škrtil prolog hry, čímž ji zbavil onoho politického ostří a spíše ji převedl na nivó příběhu o několika lidech, zatímco jde o ostrý, palčivý obraz typický. Jestliže autorův úmysl přesto vyzněl v kritiku společenskou, bylo to zasluhou hlavně Jiřího Bureše, jehož Pařo byl krásnou hereckou studií. Burešovi se podařilo najít všechny struny této oportunistické, na všechny strany prolhané a své nejmenší činy přesně kalkulující postavy. Na jeho tváři se zračily složité duševní

ce Karla Kyncla Voják. V podstatě se jedná o rozhlasové dramatické pásmo o Juliu Fučíkovi v době jeho vojančení za první republiky. Myslím, že zde patří plné uznání Martinu Práškovovi jednak za ztvárnění postavy Fučíka a hlavně za režijní práci. Dokázal velmi citlivě převést původní rozhlasový text na jeviště a vypointovat jej v plynulý sled účinných a kontrastních scén. Snad nejlepší byly scény z vojenské světnice, které měly strhující bezprostřednost a nakažlivé veselí. Velmi dobrá byla i scéna Miloslava Čeikavského, která dokázala nenásilně rozčlenit jeviště v několik samostatných prostorů. Představení mělo u diváků mimořádný ohlas.

Jubilující brněnský Svatoboj se představil Feuchtwangrovou hrou Dábel v Bostonu v režii Zbyňka Martense. Dábel je bezesporu jednou z nejpozoruhodnějších inscenací, jakou Svatoboj v posledních letech vytvořil. Martens pojal celý příběh jako baladické vyprávění o propastnosti a hrůze, do níž lidský duch v epochách svého vývoje může upadnout. Tisnivou atmosféru mu velmi účinně pomáhala nazvat i scéna Josefa Hornáka a hudba Bohuslava Rehoře. Ovšem celá tato, jistě velmi zajímavá koncepce, nemohla v plné míře zachytit zapas pokrokových sil, reprezentovaných zde Dr. Colmanem, se zpátečnickým vládnoucích kruhů. Celkově mělo představení vysokou úroveň a všichni účinkující značné herecké schopnosti.

Stanislavovu hru Návštěva nepřichází jsme viděli v provedení Dělnického divadla Královopolských strojůren. Byli jsme překvapeni, jak věrohodně dovedl tento městský soubor vytvářet typy vesnických lidí a s jakou chutí rozehrál vtipné napsaný počučný příběh na staré téma — očekávání revize. Nejlepší postavou byl rozšafný i potouchlý dědeček B. Gritze, který svým výkonem strhoval i partnery k barvitým a bohatým výkonům. Bylo to radostné představení, provede-

K. Šálek přednáší na ochotnickém školení Adamovského festivalu

né zkušeným souborem a je proto pochopitelné, že i reakce diváků byla velmi srdečná.

Malé jevištní formy byly tentokrát zastoupeny dvěma vojenskými soubory. Ochotnický soubor Poezie uvedl pásmo veršů a hudby Historický obraz. V režii Miloše Novotného jsme sledovali chronologický průřez pohrnutými roky 1939—45. Nejrůznější tematické verše byly doplněny hudbou J. Rawsthorného a d'Indyho. Optická složka byla zastoupena promítáním na dvě plátna. Škoda, že všechny tyto složky byly použity v nedostatečně vyvážené účinnosti, takže mnohdy recitované slovo ztrácelo svou dominující funkci. L. Tioková, Novotný, Janda i ostatní prokázali, že jsou dobrými recitátory. Přáli bychom si však, aby se soubor ve svých příštích pracích více pustil do experimentů

a nešel cestou, která dnes je již až příliš vyšlapaná.

Pravým opakem byl druhý soubor Klavíradlo, který od svého názvu až po poslední pohyb na jevišti sršel mladistvým bouřliváctvím a energií. Nu, byla to vlastně směsice revolty, satiry, velkých idejí i (nebojme se to říci) anarchismu. Chyběl tomu řád i kázeň. Ale všichni jsme cítili, že ti mladí za vedení Pavla Fialy mají chuť se s něčím poprat, že si s chutí, náramnou chutí, vykasávají rukávy a jde teď jenom o to, aby svou hřívnu položili na správnou stranu. A snad mohou říci, že tato mladistvá nekonvenčnost a sršatost byla pro mne nejzajímavějším zážitkem celého festivalu, k jehož velkým kladům přičítám též početně navštívené školení režisérů, které pořádaly osvětové složky společně s ROH.

M. JURÁK

pochody, jeho gesta, jeho intonace prozrazovaly hluboký zážitek, s nímž herec na roli pracoval. Jeho dobrým partnerem byl Marian, kterého Václav Rössler vykreslil jasnými, surovými barvami, zatímco Plasův Brecker, i když oceníme osobité pojetí, vedle těchto dvou postav poměrně zanikal.

Čistotou a jasností vynikalo představení „Domu na předměstí“ starorolského souboru, opřené především o jemný, hluboce zažitý a domyšlený výkon Věry Šmakalové jako Věry Petrovny. V celé řadě okamžiků podařilo se tu vytvořit jímavý, hluboce citový obraz života této dívky. Mužští partneři, zejména pak J. Rosenkranc v roli Aljoši, nedosahovali této výše a tím byla inscenace oslabována. Pěkně rostla postava Ženi Seremeta v podání Václava Stixe, nosná byla i postava Korobejnikova, kterou vytvořil Arnošt Kásal. V. Šmakalová byla hodnocena cenou za nejlepší ženský herecký výkon. Představení mělo vtipnou a nápaditou vý-

pravu, režijně trpělo stylovou nejednotností.

Velmi zajímavým pokusem byla inscenace Hornické scény z Ostrova, která v družbě s moskevským divadelním studiem Domu kultury generála Rusakova si sama přeložila a upravila Gorbatovovu hru „Jedna noc“. (V časopise o ní píšeme v recenzi P. Grimma.)

Zbývající představení sice nedosahovala úrovně dosud zmíněných souborů, stejně však byla dokladem poctivé a pilné práce. Vejprtský soubor, pracující za značné ztížených podmínek (nepochopení vedoucích činitelů veřejného života apod.), má uvědomělé a pracovitě členy, nad inscenací „Půlnoční mše“ se hluboce zamýšlel, režisér Fr. Bartůšek se pokusil dostat se všech politických zásahů hry do našeho myšlení. V představení upoutal výkon M. Žáčka jako Mariana, R. Koblíč jako Paľo a D. Táborská jako Vilma. V představení loketské OB byl cenným především dramaturgický záměr; jinak

poměrně schematický Kubánkův text neposkytl hercům ani režii mnoho příležitosti. Zaujal nás uměřený výkon Vondráčkův v roli generála Harweye. Soubor ašské učňovské školy zahrál „Dům na předměstí“ s herci a herečkami velmi mladými a je pro nás velkou nadějí do budoucna, zejména když režisérka s. Marie Šůnová se bude i nadále s takovou horlivostí a péčí věnovat této záslužné práci. Mezi mladičkými herci má několik slibných talentů, z nichž můžeme uvést především Karla Wiesnera, který pěkně a procitěně zahrál Aljošu, a Dorotu Lonkovou, která ve své Ljubě ukázala smysl pro divadelní práci.

Karlovarská přehlídka nebyla jen formálním ukončením soutěže. Nebyla také jen dokladem stoupající úrovně; byla hlavně výzvou: nebojme se jen hledat novou tematiku, hledajme nejen myšlenky, nýbrž i nové, odvážné postupy k jejich ztvárnění na jevišti!

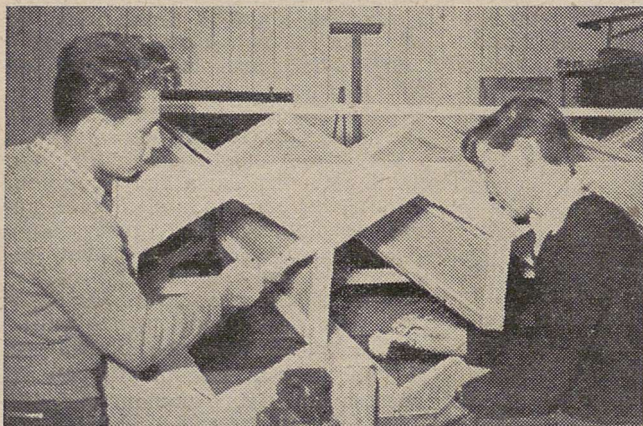
JOSEF KOENIGSMARK

JAK VZNIKÁ DĚTSKÉ DIVADLO

VČELKA LINDA V CHRUDIMI

Z příprav chrudimského představení

Záběr z chrudimské inscenace Včelky Lindy

Jak vzniklo divadlo, o tom máme humorné zkazky i vědecké domněnky. Méně si už všímáme, jak vzniká divadlo. Třeba takové školní představení. Jeho vznik je ta jemnější než proměna podhoubí v pořádný hráb. Když to dobře dopadne, pak se k otcovství hlásí kdekdo: SRPŠ, ZV ROH, učitelský kolektiv. Kdyby to však dopadlo špatně, má každý alibi.

Na 2. osmileté střední škole v Chrudimi to je naštěstí na koho svést v každém případě. Je tu ředitel-ochotník a tak v programu divadla pročítáte jména všech těch pořadatelů s úsměvem, který říká: „Jo — ale za tím vším jsi ty, milý Roberie. Předloni jsi měl úspěch s hrou Jak květinčky prezimovaly, loni jsi sbíral síly a letos musíš udeřit veřejnost něčím novým. Tak to je.“

No — snad to tak bylo. Robert Neuhäusel je včelař. Veče na škole včelařský kroužek, pro zahrady buduje s žáky včelín. Když se mu dostala do ruky knížka Z. Horynové „O včelce Lindě“, doporučená metodickým materiálem KPS pro divadlo v Pardubicích, bylo rozhodnuto. Sám o tom jako režisér říká:

„Výběr her pro děti je stále nevelký. Nepovažujeme za vhodné hry, kde účinkují děti dospělí. Už proto, že bývají potíže se zkouškami. A vůbec nesouhlasíme s hrami, kde děti hrají úlohy dospělých. — „O včelce Lindě“ je především ideově vhodná hra, poučení podává nenásilnou formou, a to bývá vzácné v divadelních hrách pro děti. Dále rozšiřuje u dětí znalosti o včelách a o mravencích, vzbuzuje zájem o přírodu. A nepochybně důležitá je ta okolnost, že se v této hře zaměstná velký počet dětí.“

Takhle to tedy začlo. Brzy byla celá škola v pravém slova smyslu „zavčelena“. Každý byl nějak vtažen do toho divadelního rojení. Učitelky, které byly vybrány pro sledování textu a inspekcii, účastnily se od začátku nácvičky zkoušek. Chlapci v dílnách připravovali pod vedením výtvarníka učitele J. Ficence scénu. Nechyběla tu ani spolupráce s divadelním mistrem J. Stehnem. Autor scény o tom říká:

„Autorka hry nepředepisuje přesně, jak má vypadat na jevišti vnitřek úlu, proto je hra dost náročná na fantazii výtvarníka. V prvním a třetím jednání jsem po poradě s divadelním mistrem J. Stehnou navrhl realizaci buňky plástu z pletiva tkalounů a celou scénu se snažím provzdušnit síťemi a látkami. Scéna druhého dějství je výtvarně neobyčejně vděčná. Květiny zrcadlící se ve vodě, tráviný prouček se v nadskutečně velikosti nad hrajícími dětmi — tu všude se může výtvarník zeširoka rozmáchnout a vytvořit opravdu líbivou scénu.“

V jiných třídách to zase hučelo nácvičkou písní. Ve hře je totiž několik textů k písničkám a několik míst, kde se má tančit. Nepátrali jsme, je-li k nim vydána hudba. Od čeho by byla naše učitelská tvořivost? Soudruh Vladimír Bříza skromně říká:

„Pokusil jsem se o jednoduché a vhodné nápěvy písní, přístupné našim žákům, a o několik hudebních vložek (předehra, melodram, tanec apod.). „Píseň o krásě“ na konci hry je na slova Karla Hrocha. Vyzvedá ideu celé hry: pracovitost, přátelství, statečnost a lásku ke všemu krásnému a dobrému.“ Hudbu napsal V. Bříza pro smyčcový orchestr a klavír. Ochotně v ní účinkovali učitelé i ostatních chrudimských škol.

V tělocvičně nacvičovaly učitelky Hurychová a Davidová tance se staršími žákyněmi, stejnou práci měly soudružky ze 4. a 5. třídy I. stupně. Nejprve musely prostudovat život včel, aby tance pohybově vycházely ze skutečného včelího letu. Rovněž hudební doprovod musel být přízvu-

soben. Nakonec byla vybrána hudba z „Broučků“ od M. Kučerové-Herbstové a valčík od A. T. Grečanina. Návčik nebyl snadný. Žákyně si musely zvykat na použití křidel, protože s nimi byl pohyb značně omezen.

Všechny ostatní učitelky a ovšem i maminky pod vedením s. učitelky B. Cibulkové připravovaly kroje pro 100 herců. Co to znamenalo, vysvětluje sama soudružka Cibulková:

„Znamenalo to nejdříve prostudovat spoustu obrázků a popisů hmyzu, pak nakreslit návrhy, hledat a zkoušet vhodné materiály, zajistit jich dostatečné množství podle předběžného rozpočtu, vypracovat na zkoušky oblečky, tykadla, křídla, kukly, límce a ostatní doplňky. Mnohokrát jsme měnily původní nákresy, opravovaly, doplňovaly a znova zkoušely, než byl model hotov. Teprve potom začlo vlastní šití ve velkém.“

Na tomto úseku nám s nevšední ochotou pomohly patronátní závody, n. p. Elite, Pozemní stavby a Transporta — montážní oddělení v Chrudimí. A ovšem SRPŠ.

Ale to ještě není všechno. Úsek propagační byl neméně náročný. Bylo potřeba vyrábět svépomocí plakáty od předběžného oznámení

TELEGRAM

VCELKA LINDA PRILETI. CEKEJTE KONCEM BREZNA.

až po plakáty a panely v divadle Zd. Nejedlého. Bylo využito i místního rozhlasu i východočeského vysílání ve státním rozhlase. Byla pozvána autorka i televize.

Takhle tedy vzniká divadlo ve škole, kde je alespoň jeden odborník, protože samotné nadšení na dobrý výsledek nestačí. Posuzovat provedení mi nenáleží. Největší úspěch byl snad při poslední, osmé repríze. Dospělí, kteří viděli představení několikrát, tvrdili, že se jim líbí víc a víc. Včelaři byli nadšeni.

A nakonec kapku pelyňku. Třebaže bylo představení přihlášeno do STM, na jeho provedení nepřišla porota z ČSM — přišli jen členové poradního sboru pro divadlo při DO v Chrudimí. Představení si jistě zasloužilo zhodnocení krajskou porotou. Režisér však dostal pouze diplom za nejúspěšnější hru na okrese od OPD. Tak taďa něco neklapalo.

Neúspěchy v ocenění však nemohou odradit, i když zabolí. Vždyť dětské divadlo dává dlouhodobou perspektivu činnosti na škole, zaměstnává velký počet žáků a umožňuje rozvíjení talentů téměř ve všech oborech umění. A co je hlavní: sdružuje výrazně mládež v pevný kolektiv. Nakonec dám slovo opět R. Neuhäuslovi, který říká:

„Chtěl bych srovnat divadlo hrané dospělými pro děti s divadlem hraným dětmi. Obojí má svůj výchovný význam. Ale při sebelepším divadle dospělých jsou děti jen trpnými diváky, kteří zažívají děj asi jako četbu. Při svém divadle jsou však aktivními činiteli, a to znásobuje mnohokrát výchovný účinek. Na takové divadlo vzpomínají celý život.“

KAREL HROCH

TŘI ROKY DIVADLA POEZIE V BŘECLAVI

Jihomoravské zemědělské městečko Břeclav má „Divadlo poezie“. Kolektiv recitátorů a profesorů místní jedenáctiletky vytvořil umělecké těleso, jímž by se mohlo pochlubit kterékoliv krajské město. Třeba však přitom zdůraznit, že celé divadlo bylo vytvořeno nezištnými zájmy několika jedinců bez jakéhokoliv příspěví anebo dotace veřejných osvětových úřadů.

Začínalo se docela primitivně a tehdy v r. 1956 se na nějaké divadlo ještě vůbec nepomýšlelo. Okresní lidová knihovna prostě pořádala literární přednášky, při nichž byly — dosti neuměle — předčítány ukázky.

Chuť k práci však rostla. Z předčitatelek vznikl recitační kolektiv, který měl vůli růst. Knihovník proto přizval profesory češtiny z místní jedenáctiletky, aby se kolektivu ujali a pomohli mu s návčikem čtených i recitovaných ukázek. Po získání dalších členů byl založen recitační kroužek, který předstupoval s pravidelnými večery poezie před břeclavskou veřejnost. Jen za rok 1957 připravil deset hodnotných programů: Žena v díle J. K. Tyla, Revoluční básník J. Wolker, A. S. Puškin, Vrchlický intimní aj.

Protože bylo zřejmé, že kolektiv se zdokonaluje, bylo v r. 1958 založeno Divadlo poezie. Byly rozděleny funkce, zvolen umělecký vedoucí a dramaturg, začalo se používat světla, do programu byly zařazeny scénky. Bohužel hrálo se jen v čtárně Okresní lidové knihovny před vlastnoručně vybudovaným paravánem. To však zřejmě nevedilo těm věrným příznivcům — obecnstvu. Z původních 18 návštěvníků večera o Gorkém stoupl jejich počet na 80 až 100 lidí. To dodalo chuti ke studiu, výkonům při vystoupení a když byly do programu zařazeny večery břeclavských autorů, pak už nestačila místnost čtárná a muselo se jít do vypůjčeného sálu hudební školy. Po večeru „Čas oponou trnul a změněn svět“, bylo zřejmé, že divadlo poezie v Břeclavi má své stálé obecnstvo, v němž ve velké míře dominuje mládež.

Tehdy kolektiv sdružující mládež ze závodů, soustružnice z Transporty, studenty i učitele, byl dost silný, aby se mohl zúčastnit soutěže STM. Po dvě léta získal v krajské soutěži II. místo jako kolektiv a jedno III. a dvě I. místa v soutěži jednotlivců. S. Kaněra se probojoval v ústředním kole do Wolkrova Prostějova, kde obhájil III. místo.

Činnost břeclavského Divadla poezie se však nezužuje jen na jeviště. Jeho členové recitují na konferencích, slavnostních zasedáních místního i okresního národního výboru, na večeru k Mezinárodnímu dnu žen, v závodech při slavnostních příležitostech, přednášejí své verše při vítání nových občánků, při občanských svatbách a všude jsou vítáni vřele.

Jejich záměr — seznamovat s krásou poezie široký okruh veřejnosti a vychovávat mládež k aktivnímu vztahu k poezii se jim daří. V letošním roce po večeru Poezie dvou světů připravili k 15. výročí osvobození Břeclavi pásmo nazvané „Mám děkovat a hlas se chvěje...“ Břeclavsko může být na své Divadlo poezie právem hrdé.

P. Holobrádek

O německých ochotnicích u nás

Na několika redakčních zájezdech jsme se setkali i s německými ochotníky při jejich samostatné práci nebo jsme je viděli, jak společně s českými ochotníky pomáhají vytvářet zdravý kulturní život obce. Naše pohraničí začíná v kulturním vývoji dohánět hospodářský rozvoj — a tedy začínají hospodářský rozvoj — a tedy začínají německé národnosti. Německé soubory si dnes už nevybírají jen klasiku, ale uvádějí i pokrokové hry německých současných autorů a velmi čile i překlady z české dramatiky. Shromáždili jsme o činnosti těchto souborů několik zajímavostí, které doporučujeme pozornosti našich čtenářů. Redakce

V roce 1950 začal vycházet časopis „Aufbau und Frieden“, byla založena německá zájezdová scéna a brzy vznikaly na mnohých místech pod patronací závodních klubů a kulturních domů i německé ochotnické divadelní soubory. Práce těchto souborů mimo jiné dokazovala, že němečtí pracující chtějí ve společném snažení dosáhnout stejných met jako všichni ostatní občané Československé republiky. Ale začátky byly těžké. Bylo nutno bojovat proti přežitkům z dřívějšíka, převychovávat a vzdělávat se, revidovat své pojetí kulturní činnosti, překonávat odpor našeho neněmeckého okolí, které se mnohdy stavělo k obnovení německého kulturního života odmítavě. Ale i tyto těžkosti se časem podařilo překonat. Dnes existuje v našem pohraničí i několik souborů, které se dopracovaly pozoruhodných výsledků. Naše zkušenosti ukazují, že v popředí našeho zájmu musí být výchova a systematické doškolení našich kádrů, protože teprve tam, kde je jasno o kulturním poslání našich souborů mezi německými pracujícími, jsou stvořeny předpoklady k úspěšné a účinné práci. Důsledné sledování cílů socialistické kultury může udělat z našich souborů činitele, který by ani v celostátním měřítku nemusel zůstat na okraji našeho kulturního dění.

Josef Scholze

*

Skupina VUD Žacléř uváděla v dubnu frašku J. Nestroye „... si pořádně zařádit“. Tato skupina má asi 16 členů, z nichž většina pracuje na dole Jana Švermy v Žacléři. Minulého roku

pořádala mimo jiné i večer k 200. výročí narození Friedricha Schillera, v jehož průběhu byly předvedeny ukázky z „Loupežníků“.

*

Německá kulturní skupina ZK Bytový textil ve Vratislavicích n. N. pořádala ve dnech 20. a 27. března t. r. u příležitosti svého pětiletého trvání estrádní večer. Během těchto pěti let skupina provedla 44 kulturních akcí s celkem 13 650 návštěvníky. Má potíže s mládeží, která neukazuje právě porozumění pro práci v divadelním kroužku. K patnáctému výročí osvobození naší republiky připravuje skupina premiéru hry Hanse Pfeiffera Slavnost lampiónů.

*

Kulturní skupina ZK Benar v Benešově n. Plouč. se skoro výhradně zabývá tzv. malými formami. Byla založena v roce 1954 a od té doby uspořádala asi 14 estrád, ve kterých se pokouší o zábavu na poněkud vyšší mvšlenkové úrovni. Nastudovala několik aktovek Hanse Sachse a různé současné scénky a výstupy. Skupina má několik kroužků, které se zabývají hlavně vzdělávací činností.

*

Skupina „Frohsinn“ z Duchcova se rovněž zabývá spíše činností estrádní než divadelní.

*

Divadelní soubor „Jablonec“ v Jablonci n. N. vznikl již v roce 1952. Má asi 30 členů a patří tak mezi největší německý hrací soubor. V roce 1956 byl za představení Büchnerova „Vojčka“ zařazen v soutěži LUT do kategorie C. V roce 1958 vyhrál soubor s hrou M. A. Nexö „Lidé na Danegaardu“ krajské kolo soutěže LUT a účastnil se národní přehlídky v Ústvě n. O. Skupina „Jablonec“ uvádí asi každé dva měsíce novou premiéru v jabloneckém Divadle Julia Fučíka a zajišťuje i do okolních míst. Na repertoáru se vystřídaly mimo jiné také Gogolova „Ženitba“, Gorkého „Na dně“, Schillerovi „Loupežníci“, Kischovo „Ukradené město“, Hauptmannovi „Tkalcí“ aj. Soubor chystá „Hadriána z Římsů“ v překladu člena skupiny s. B. Hatschbacha, dramatičtí „Deníku Annv Frankové“ a Brechtovu „Matku Kuráz“. Poslední premiérou v dubnu t. r. byla Borchertova hra „Venku přede dveřmi“, jejíž recenzi přinášíme dále.

*

Arbeit und Freude — to je název divadelního kroužku německých občanů ve Smržovce. Soubor existuje od roku 1954 a má za sebou již 43 divadelních představení, mezi nimiž jsou

i německé překlady Klicperova „Divotvorného klobouku“ a Jiráskovy „Vojnarky“. Věnují také pozornost malým formám a k výročí našeho osvobození připravují hru O. Daňka „Pohled do očí“. I tento soubor trpí nedostatkem mladého hereckého rostu.

*

BORCHERT V JABLONCI

Nejen tomu dávno, co na stránkách tohoto časopisu referoval J. Koenigsmark nadšenými slovy o ofresné hře Wolfganga Borcherta „Venku přede dveřmi“, kterou tehdy uváděl divadelní soubor plzeňské Mediky. Měl jsem příležitost zhlédnout jiné představení této hry — inscenaci, kterou v původní německé verzi nastudoval rovněž velmi vyspělý ochotnický soubor „Jablonec“ v Jablonci n. N.

Bylo to představení úspěšné, především zásluhou zkušeného hereckého kádra souboru. Myslím, že nebudu přehánět, řeknu-li, že jablonecký představitel Beckmanna — Erich Kantor — podal při premiéře výkon, jaký vidíme na ochotnickém jevišti jen zřídka. Přesto však by inscenace stěžila obstála při důkladné odborné kritice. Byl na ní totiž patrný podstatný nedostatek poučené režijní koncepce. Režisér Eduard Minář se zřejmě jednostranně soustředil na propracování mluvních stránek rolí a zcela zanedbal pohybovou část hereckého podání. Nenápadité a často bezradné aranžování pak vyniklo tím více, že podmanivá i účelná vprava H. Habela poskytovala dostatek volného a vhodně rozčleněného hracího prostoru, kterého režie nedokázala patřičně využít. Téměř sošné postoje herců byly v dosti nepřijemně pocíťovaném kontrastu s jejich velmi realistickým hlasovým projevem. To bylo největším nedostatkem představení. Režisér nedokázal koordinovat jednotlivé složky inscenace do ucelené stylové jednoty. Nedůsledné směšování prvků expresionistického a realistického režijního stylu vytvořilo představení, které ve svém konečném výsledku působilo dojemem rozhlasové hry říkané v dekoracích na jevišti. Přesto se tu však místy naskytly okamžiky čistého a vnímavého herectví, zejména tam, kde Erich Kantor měl tak dobré protihráče jako Rudi Wolfa (Ten druhý) nebo Adu Neumannovou (Labe). Přes své nedostatky ukázalo toto představení, jehož zdaleka nedoceněnou složkou byla i působivá scénická hudba (autor v programu neúvedl), skvělá zvláště v xylofonovém doprovodu Beckmannova songu, že jablonecký německý ochotnický soubor má všechny předpoklady stát se jedním z našich neilevších. Přál bych mu jen režiséra, vyzbrojeného důkladnějšími odbornými znalostmi — bez nich to při dalších plánech souboru určitě nepůjde.

Petr Grimm

MALÁ KRONIKA
ZPRÁVY • RECENZE

ÚVOD DO KOSTÝMNICTVÍ

KAREL ŠÁLEK

RA N Á G O T I K A

- ◀ FRANCIE 1350 (vlevo)
- ◀ NĚMECKO 1350 (vpravo)

Vrchlický: Soud lásky ▼

Schiller: Wilhelm Tell ▼

ČECHY 1350

Klicpera: Hadrián z Římsu

P O Z D N Í G O T I K A

- ◀ FRANCIE 1450 (vlevo)
- ◀ NĚMECKO 1470 (vpravo)

Volné návrhy na francouzskou a německou pozdní gotiku (vlevo dole)

ČECHY 1480

Tyl: Kutnohorští havíři — Anežka, Beneš z Weitmühle ▼

MALA KAPITOLA O SVĚTLECH A SVIČENÍ

JINDŘICH DUŠEK

Dnes, kdy osvětlovací technika nabývá stále většího významu v divadelní práci, musíme k těmto novým možnostem zaujmout i přísnější stanovisko umělecké. Původní funkcí osvětlení bylo dosáhnout maximální viditelnosti herců a dekorace. Tento způsob nebo spíše možnost osvětlení diktoval i určitý výtvarný vzhled dekorace. Byla to dekorace malovaná, s namalovaným světlem, stínem i definitivní barevností. Tehdejší možnosti osvětlovací techniky nebyly s to vytvořit určitý druh světla a tak celá váha spočívala v malbě.

Bylo to světlo reflektoru, které zprvu podtrhovalo osobu nebo scénický detail a posléze změnilo původní malovanou dekoraci v dekoraci architektonicko-trojrozměrnou. Tato proměna uložila světlu mnoho nových úkolů. Světlo dnes nejen osvětluje, ale dává předmětu určitou plastiku, barevnost, dovede jej potlačit nebo zvýznout. Světlo tak převzalo velkou část práce divadelního malíře a tím dostalo úkoly výtvarně dramatické.

Bohužel stávající instalace osvětlovacích aparátů, jejich kvalita i využití umělecké, maximálním možností světla zdaleka neodpovídá. Snad všichni výtvarníci a režiséři se zamýšlejí nad jednotou stylu všech profesí, zúčastněných na inscenační práci, ale světlo je stále prvkem vymyšleným dodatečně, většinou zcela nepřipraveně, až při osvětlovací zkoušce. Tato zkouška často probíhá v atmosféře naprosto netvůrčí. Čas pro ni vymezený je nedostatečný a ti, kteří osvětlování provádějí — výtvarník, režisér, osvětlovači — jsou nepřipraveni a jejich názory mnohdy diametrálně rozdílné.

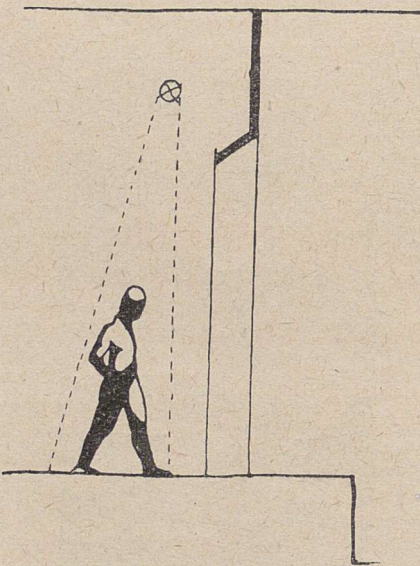
Za výsledný účín osvětlení můžeme považovat pouze světlo při představení a na zajištění jeho kvality spolupůsobí mnoho činitelů:

- výtvarně dramatický záměr osvětlení,
- vhodná úprava osvětlovaných objektů (dekorace, kostýmy),
- vhodné a správně umístěné zdroje,
- organizace osvětlování při reprízách,
- zachování aranžmá při reprízách.

Ačkoli výtvarně dramatická stránka osvětlení je již svým tvůrčím po-

sláním prvořadá, nemůžeme z hlediska konečného výsledku podceňovat ostatní složky. Dobré osvětlení znamená vyrovnanou funkci všech složek a sehlání jedině z nich znamená, že osvětlení je špatné.

Nejprimitivnějším, ale základním požadavkem, kladeným na osvětlení, je viditelnost všech důležitých hereckých akcí a potřebných částí dekorace. Intenzita světla je však dána nejen silou zdroje, ale i jeho vzdáleností, dále tmavostí předmětu a jeho strukturou, to znamená, jak povrch předmětu světlo pohlcuje nebo odráží. Také úhel, v jakém světelné paprsky na předmět dopadají, má význam nejen pro plastiku předmětu, ale i pro intenzitu osvětlení.

Obr. č. 1.

Téměř klasickou chybou osvětlování herců je to, že hlavní zdroje hereckého světla jsou umístěny na portálovém mostě. Světelný proud dopadá na temena hlav, kde je pohlcen vlasy, a zbylé šikmo dopadající paprsky vytvářejí na tváři herce hluboké stíny. Na malém jevišti tyto reflektory nemají dostatečný odstup a jejich světelné kužely jsou následkem toho úzké a ani velké množství takto vedených reflektorů herce neosvětlí. (Obr. č. 1.)

Příkladem dobrého osvětlení je světlo dopadající pod úhlem 45° na předmět. Tohoto osvětlení se používá na návrzích architektury, neboť předmět je tak dostatečně osvětlen a stíny dostatečně modelují. V divadelní práci tomuto požadavku vyhovují reflektory umístěné na lávce před jevištěm. (Obr. č. 2.) Toto světlo nezasahuje podstatně dekoraci a vržené stíny jsou poměrně malé.

Nevyhovujícím extrémem jsou však reflektory, jejichž světlo dopadá na

herce pod velkým úhlem. Předmět takto osvětlený ztrácí plastiku a jeho vržený stín je rušivý (obr. č. 3).

Tyto tři příklady neslouží k ospravedlnění pouze jednoho druhu světla. Potřebné jsou všechny druhy světla, ale je nevhodné instalovat většinu reflektorů na portálovou lávku, jak se to obvykle dělá.

Definice přesného rozmístění reflektorů je velmi těžká. Reflektory mají být všude tam, kde je toho zapotřebí. Potřeba se mění vlastnostmi dekorace. Jedinou správnou cestou je co největší variabilita celého osvětlovacího parku, protože dosažení stejného výsledku rozsáhlostí neměnného osvětlovacího parku je pro malé scény nedostupné.

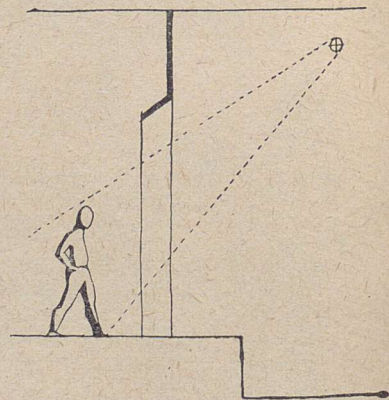
V posledních letech jsou osvětlovací soustavy rozšiřovány o boční jevištní lávky a o lávky v hloubce jeviště.

Boční osvětlovací lávky jsou výhodné z několika hledisek. Jejich světlo má velký odstup a proto může dopadat na postavu v hloubce jeviště pod výhodným sklonem. Při osvětlování dekorací dosáhneme ze stejných důvodů dojmu vysoké plastiky na velmi nízké reliefní dekoraci.

Osvětlení z lávek umístěných hlouběji nad jevištní plochou umožňuje svítit proti divákům. Vzniká tak nejen velmi zajímavé osvětlení postav a předmětů, ale tato světla také vytvářejí zvláštní opar, podobný mlze.

Všechny druhy různě umístěných aparátů předpokládají vhodné upravený systém výkrytových šál a sufit. Také návrh dekorace musí být proveden nejen s důsledně domyšleným osvětlením, ale ani postavení dekorace nesmí omezovat funkci světla. Toto nebezpečí je největší u malých interiérů. Na plánu jeviště musí být zakreslena všechna osvětlovací stanoviště a možnost osvětlování musí být předběžně kontrolována.

Stejně jako mají všechny scény a kostýmy zachovávat určitou míru reality, stylizace nebo abstrakce, musí

Obr. č. 2.

i osvětlení scény po celou hru zachovávat určitý řád. S nestylovostí osvětlení se setkáváme velmi často. Jedna scéna je nasvícena zcela realisticky — světlo navozuje představu určitého osvětlení skutečného — např. místnost osvětlená slunečním světlem, jež proniká okny. V následujícím obraze je však scéna osvětlena tak, že bez reálné logiky osvětluje herce a na dekoraci je světlo, které umocňuje pouze určitou dekorativnost ploch.

Tento náhodný sled různých principů osvětlení jasně dokazuje, že ani režisér ani výtvarník neosvětloval scény záměrně. Oba se dali strhnout určitými vlastnostmi dekorace nebo náhodným seskupením jednajících postav k bezpodstatným efektům.

Také barevnost světel musí být komponována pro celou hru, i když každý obraz může mít jinou základní barevnost. Přílišná barevnost je vždy problematická. Málo oblíbené bílé světlo v různé intenzitě nahradí z velké části barevná světla.

V poslední době vystoupil do přední problém jevištní projekce, a to jako problém technický i umělecký. Technické obtíže projekce jsou jistě velké, ale daleko větším problémem je umělecké využití projekce a oprávněnost použití projekce jako takové.

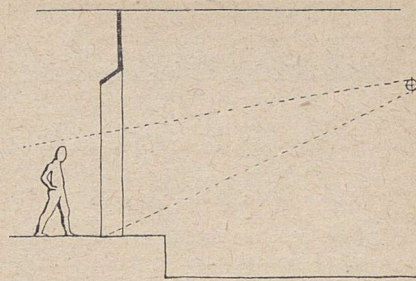
Projekce má řadu lákavých vlastností a má bezesporu zajištěno své

místo mezi ostatními jevištní výrazovými prostředky. Nesmíme však zapomínat, že projekce není náhražkou malby, ale výtvarně velmi výraznou technikou, jejíž použití musí být ovlivněno záměrem uměleckým. Předvádět projekci jako technickou atrakci na jevišti je bezcenné.

Podmínky použití projekce jsou složité, náročné co do prostoru i kvality projekčních aparátů. Také si musíme uvědomit, jaká opatření je nutno pro zdárné zajištění provést. Je to především snížení hladiny osvětlení, ztmavění všech odrazových ploch na jevišti a alespoň minimální nevyužitý prostor mezi hrací plochou a projekčním plátnem.

Ryze technicko-organizační, ale velmi podstatnou část osvětlení tvoří zajištění správného opakování celého průběhu osvětlení během repríz. Aby osvětlovači docílili při osvětlování těchto účín jako při světelné zkoušce, musí pracovat podle důkladně vypracovaných tabulek, případně s textem hry, kde je průběh všech změn vázán na jednotlivé akce.

Zápis světel se rozděluje v podstatě do dvou tabulek; podle první pracuje osvětlovač na regulátoru. Tato tabulka obsahuje označení stavědla, a podle stupnice vyjádřenou intenzitu zdroje. Druhá tabulka, přesněji řečeno půdorysná skica, na níž je zakresle-

Obr. č. 3.

na dekorace, obsahuje údaje o směru, barvě a šířce světelného kužele.

Pro správné dorozumění výtvarníka, režiséra a osvětlovače má být na jevišti k dispozici plán osvětlení, na němž jsou číselně označeny všechny reflektory. Tato tabulka zpřesní a urychlí práci při osvětlovací zkoušce. Také jednotlivé odstíny barevných filtrů musí být označeny, protože jen tak může výtvarník konkrétně stanovit svůj požadavek a při reprízách nemůže dojít k záměně.

Ačkoli otázka osvětlení je dosti složitá, lze bez velkých nákladů zlepšit možnosti starších typů jevištního osvětlení a pečlivou přípravou a záměrným využitím i nejjednodušších prostředků docílit plně vyhovujícího výsledku.

Čtyři překlady, které nám Dilia zaslala, jsou pohledem do polské, italské a rumunské dramatiky. Léon Kruczkowski ve hře PRVNÍ DEN SVOBODY (překlad Helena Teigová) zachycuje okamžiky velkých psychologických zvrátí lidí, kteří po letech prvně zakoušejí pocit svobody. Každý z těchto polských důstojníků, utečenců ze zajateckého tábora, si po šest let představoval svobodu jinak: jako pocit nepochybného štěstí i jako právo na mstu. Přicházejí do opuštěného německého bytu a setkávají se s německými dívkami. V okamžiku, kdy vnitřně bojují sami se sebou o právo na mstu, které je přehlušováváno lidskostí, základním rysem jejich povahy, neubitým ani bídou let v zajateckém táboře, zakoušejí znova pocit silného strachu ze ztráty svobody. Město je obklíčeno německými oddíly, ustupujícími z rozbité fronty. Utečenci bojují o svůj život se zbraní v ruce. Když je nebezpečí odvráceno, zůstávají na bojišti dva padlí. Jeden z polských důstojníků a německá dívka, která už ve chvíli, kdy je boj rozhodnut, pokouší se zabít z nenávisti, z pocitu marnosti a ponížení. — Námět hry je neobyčejně silný, ale Kruczkowski jeho sílu často oslabuje dlouhými meditacemi, pod kterými má být skryt hluboký podtext. Má být, ale velmi často není a je zaměněn konstruovanými zvraty ve vnitřním životě postav. Velkou roli tu Kruczkowski přisuzuje erotickým vztahům a komplikuje je tím, že je jeho postavy musí v sobě násilně potlačovat. Režisér by se při studiu hry musel vyhnout především úskalí banálnosti, k němuž mnohé situace svádí. U „enšpiglovské komedie“ MARKOLT

Dilia

Romana Brandstaettera jsem se musela znovu přesvědčovat o tom, že ji skutečně přebánil Kamil Bednář společně s překladatelem Jaroslavem Simonidesem. Například verše / Na vandru užiješ psinu velectěnou / v Lublíně ochutnáš zlaté pivo s pěnou / o básnickém mistrovství právě nesvědčí — a to ještě vybírám ty, které nejsou vulgární. Komedie o frantech — potulných kejklířích —, kteří vyráželi na zlotřilého sudího Kalitowského, se odehrává v Polsku na přelomu 16. a 17. století. O těžkém životě předků kočovných hereckých společností, které tehdejší mocipáni pronásledují jako lidskou spodinu, vytvořil Brandstaetter veršovanou komedii. Zřejmě se snažil napodobit syrovost a neučesanost kejklířského humoru. Vtipu je tu však přamálo a místo rozpoutanosti tu při čtení přímo udeří vulgární jazyk. Doporučovat tuto hru opravdu nemíním.

Klasik rumunské komedie I. L. Caragiale napsal svěží veselohru BIBÍČEK (Diale Carnavalui), kterou Dilia vydala v obratném překladu Rudolfa Vávry. Caragiale tu těžší z věčných situací převlekl a masek, záměn a omylů, které nakupí kolem donjuanského holiče, dvou paroháčů a žárlivých milenek. Holíč ze situací, kte-

ré přečasto vypadají hrozivě, vyjde se zdravou kůží a ani paroháči se svých parohů nezbavují pro budoucnost. Bouře se odehraje ve sklenici vody, pak se hladina uklidní a všechno se vrátí ke starému. Je to komedie jen a jen oddechová a nemůžeme v ní hledat než vtip, temperament a rychlý spád.

SICILSKÁ KOMEDIE Luigiho Pirandella je sousto pro labužníky. Přeložil ji znamenitý překladatel Jan Vladislav ve spolupráci s Mario Cervím. Hra (v původním názvu Liolà) byla napsána sicilským dialektem a má v sobě lidovou jadrnost a zdravý kořen humoru, jenž nepřekrývá, ale zaostřuje její společenskou kritiku morálky, která i lásku podřizuje moci peněz. Proti kupčení s láskou tu vystupuje jako hlavní postava Tralala (v originále Liolà), veselý a nezkrotný vyznavač svobody a všech krás života, které jsou i pro chudé. Jakoby se tu v něm a v jeho protivníkovi lakomci Simonovi opakovaly klasické typy comedie del'arte — Harlekyn a Pantalone, i s tím, že starý lakomec je v závěru dokonale obelstěn. Celá komedie se lehce odvíjí jako veselá písnička a Pirandellovo mistrovství nejlépe vyčítáme z toho, jak nikde při čtení nemáte pocit, že by třeba jedinou situací uměle nastavoval děj. Nenajdete tu sáhodlouhé charakteristiky postav v závěrkách, najdete je přímo v jejich textu. Za tento pěkný překladatelský čin děkujeme tedy oběma — překladateli i Dili. A tuze rádi bychom ji viděli na jevišti. Asi ji tak brzy a často neuvidíme, protože je zase vázána devizově.

Slávka Dolanská

KRITIKY

MILÝ JAROSLAVE NEZVALE!

Když mě redakce tohoto časopisu požádala, abych se zúčastnil v jejich zastoupení slavnostní premiéry Tvé nové hry ROD NEPODDAJNÝCH, přijal jsem tento úkol s radostí a dychtivostí účastníka původní premiéry autora, kterého znám už dost dlouho. Po přečtení Tvého autorského doslovu či předmluvy na programovém letáku, který končí výzvou obecenstvu, „že i ve Vašich rukou je autorská odpovědnost. Nezříkejte se jí...!“, nechci ani já od této odpovědnosti utíkat. A proto také volím pro svůj diskusní příspěvek tuto formu, ostatně v poslední době velmi oblíbenou.

Chtěl jsi napsat — jak čtu na pozvánce i programu — současný pendant ke své dramaturgii Vstanou noví bojovníci, nebo spíše „hru z dneška, v němž ještě vstávají noví bojovníci“.

Oč vlastně ve hře jde. Z Marie Hrdinové, vzorné textilní dělnice, ale nicméně především pozorné a pečlivé manželce komunistického funkcionáře, z ženy, která svůj životní cíl vidí spíše ve službě svému druhovi než v osobní společenské aktivitě, z této ženy se po smrti manželovově stává jeho nástupkyně. Náš socialistický dnešek si formuje své hrdiny a hrdinství, byť jak píšeš, malý hrdina si hledá svůj velký ethos. O tute socialistickou morálku Ti především rodí — do dělnického prostředí. Jestliže expozice hry už zachycuje hrdinku na prvních, ale nejpodstatnějších stupních (Hrdinová je navržena v závodě na kandidátku strany), druhé jednání nás zavádí z jejího domova přímo do pracovního prostředí továrny, kde se tvoří kolektiv k soutěži o titul Brigáda socialistické práce. Divák

zajásá, že konečně se našel autor, který se po letech nebojí uvést na jeviště pracovní prostředí. Hubatá jadrná Kratochvílka vyvolává salvy smíchu svými trenými přirovnáními a to, jak všechny členky kolektivu (vlastně jen čtyři nebo pět — tu zbyvajících jsi, autore, na scénu nepřivedl, ačkoliv i její hlas při volbě vedoucí brigády je jistě podstatný!) otvírají své srdce i vynořují se všechny problémy k poslednímu bodu závazku — jak socialisticky žít —, to považuje divák za zadržilou expozici, po níž čeká zauzlení načatých problémů. Odpustili bychom Ti i to, že se s naprostou lehkostí přehoupneš přes ony nejpodstatnější body smlouvy či závazku, tj. ekonomiku. Necháváš nás však nahlédnout do nitra řady žen i jejich mistra — abys v průběhu dalších jednání utíkal k dlouhému výkladu dalšího bodu socialistické morálky — ateismu, abys dlouhým, nelogickým vyhocením situace ad absurdum ztratil dramatický čas i kredit, a v závěru se snažil vše honem dořešit. Potřebuješ ukázat, jak se členky nového kolektivu starají o své družky, a necháváš matku i dceru sedět zcela opuštěny s vytloukanými okny u svíčky na stole, jak vzpomínají na otce. Celá ves je nenávidí pro občanský pohřeb, Hanka se proto rozcáhá i se svým milým Jurou, vesnice jim hrozí otevřeně a nezakrytě, že je vyštípá z JZD i ze vsi. V celé vsi se nenajde jediný komunista, jediný člověk, kterého by zajímal osud těchto lidí. Je to obraz dnešní vesnice? Proč necháváš stále se vracet tetu Magdu i Juru s naivními vzkazy pana faráře, že vystrojí pohřeb, že bude alespoň sloužit zádušní mši — a to v momentě, kde to jen a jen prodlužuje zbytečně děj, neboť dramatická situace je uzavřena? Vždyť otázka náboženství není pro nás dnešek typická pro nátlak z jeho strany, jako spíše pro aktivní boj proti němu.

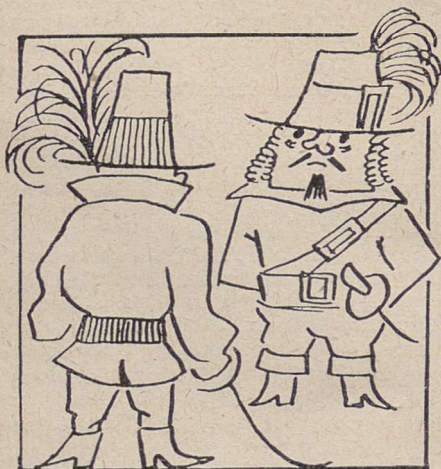
V pátém obraze nás zase přenášíš do pracovního prostředí Hrdinové. Soutěžní kolektiv se ustavuje. Hrdinová přejímá vedení „s obtížemi“, tj. mistr tlumočí názor provozního výboru, že nemá mnoho zkušeností, že je pracant a ne organizátor, ale kolektiv vzorně odmítne tento

názor a hlasuje pro Hrdinovou. Poslední zauzlení vzniká tam, kde Štěpánka, které kolektiv vytkl, že má poměr s ženatým mistrem, vystupuje z kolektivu, aby se za chvíli vrátila, žádala o přijetí zpět a když — pro diváka zcela bezdůvodně — byla odmítnuta, furiantsky prohlásí, že si založí vlastní kolektiv a vyzývá na soutěž Hrdinovou. Přízná se, že to dělá z obavy, aby o ní neřekly, že je proti režimu, když by nechtěla soutěžit, ale Hrdinová i po tomto vysvětlení přijímá její výzvu k soutěži! Věř mi, milý Jaroslave, to je nehoráznost tak veliká, že i v divákově neznamém věci se zatají dech.

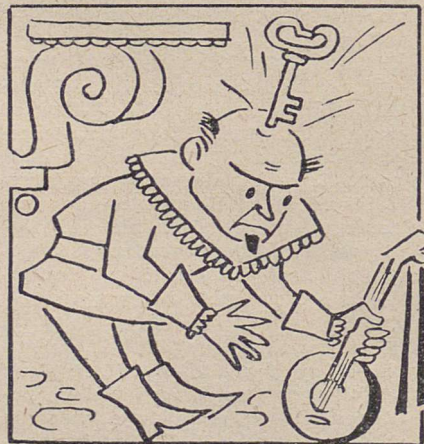
Nad problémem brigád socialistické práce jsi se mnoho nezamyslel. Copak můžeme obecenstvu servirovat tytéž záležitosti jako věci náhod a osobních svvolí? Jak může soudružka Hrdinová přijmout nabídku soutěžení a ještě z takových pozic? Co udělaly členky brigády, aby Štěpánce pomohly, aby ji pochopily a ne aby ji házely přes palubu?

A věř mi, když v posledním dějství přivádíš na scénu problém mládeže a otázku míru — aby v okamžiku se napravil jeden pásek a „všichni jsme se v dobrém sešli“, to už opravdu člověk neví, mině-li to opravdu zcela vážně, jak jsi začal, nebo je to spíše vělna dramatické neobrátlosti? Otázka dramatické techniky je vůbec zde otázkou velmi ožehavou — s problémy, které jsi nabral cestou, si poradit, to je opravdu nad síly dramatika. Často si s mnoha postavami nevíš rady, Jura je jen ilustrace, potřebná pro to, aby Hanka, jedna z hlavních hrdinek, mohla pro rozpor v základních otázkách světového názoru oželet svou lásku, teta Magda je též náboženského tmářství, Robert je připravován celou dobu dramatu jen pro svůj pětiminutový výstup obrácení atd, atd. Na soustředění pro hrdinství Hrdinové není dramatické místo a čas. Jazyk, který vkládáš do úst svým postavám, je velmi často brilantně vypulérovaný, od Hanky a mámy sice velmi vybraný, ale kontrastující s charakterem, věkem i postavením jejich osob. Hrdinová praví: „Můj muž žil jako komunist a zemřel jako takový! Co vám to sedlo v leh?“ A

L I D S T V O Ú S M Ě V Y

Markrabě, vrcte mi tu rukavici kvalitem, neb mě čeká ještě estráda!

Sakrblé, a to měla takovou něžnou ručku!

Klucí, honem, než spadne opona!

bezpočtu takových příkladů, o něž klopytá sluch diváka, lovím z paměti. Mám-li se hlásit k oně zmíněné spoulautorské odpovědnosti diváka, musím Ti tyto — nejen své — výhrady sdělit. A Tvůj bystrý kritický smysl Ti je jistě pomůže upřesnit. A soustředíš-li jakousi roztěkanost svých dramatických nápadů do pevné linky základního problému vzniku a růstu socialistické brigády, nebudeš-li se bát sáhnout po pracovním prostředí, pak tento pokus může nabýt platnosti skutečného dramatického díla. A to bychom si přáli všichni, kteří držíme palce našemu socialistickému dramatu.

Tvůj Dr. Zdeněk SRNA

OCHOTNÍCI V UNIFORMĚ

Za představením vojenského souboru „Moravan“ jsme se rozjeli z Brna až do jihomoravské vesnice poblíž rakouských hranic, kde měl tento kolektiv premiéru Pavlíčkova Labyrintu srdce. Po pravdě příznám, soubor jsme zastihli v náladě značně rozkolísané, spíš pokleslé než radostné.

„Víte, vojensky bychom dnešní premiéru charakterizovali jako frontální útok,“ řekl nám režisér souboru důstojník Kučera. „Tady u nás je ještě mnoho lidí konzervativních, právě jako řádně slovácky paličatých a my na ně zrovna s Labyrintem srdce. Tož se nedivte, že k premiérové trémě ještě přistupuje i strach z obecnstva. Možná, že ani nikdo nepřijde, ale taky je možné, že přijdou a po prvním jednání odejdou.“

„A dřina s tím byla, to si ani nedovedete představit,“ dodává důstojník Kliment, představitel Probošta. „Musíme vyšetřit čas pro zkoušky až po službě, režisér nezná slitování a umělecký poradce soudruh Vinkler teprve ne. Já už jsem čtrnáct dní neviděl pořádně rodinu. A tady paní Kociánová, chci říci soudružka Soukupová, je zaměstnaná, má děti... no zkrátka, máme toho plnou hlavu. Jenom aby to teď aspoň trochu vyšlo.“

„Hlavně aby někdo přišel,“ přidává se Tomáš Stach, jinak desátník Poslušný. „Tady jsou lidé zvyklí jenom na veselohry.“

Po těchto neradostných úvahách a prognózách jsme šli do sálu. Obecnstvo přišlo. Pravda, nebylo vyprodáno, ale ze tří čtvrtin byl sál obsazen.

Začátek představení byl ve znamení značné nervozity. Ale později, hlavně zásluhou mladičké Věry Kudlíkové (Jana), se soubor rozehrál naplno. Výkony herců jsou poctivě připraveny, hra má dobré a promyšlené aranžmá. Pokud se snad někde ještě vyskytují menší závady, díkyce, intenzita hlasu apod., lze je v průběhu další práce odstranit.

Po prvním dějství je potlesk obecnstva poněkud rozpačitý a víceméně zdvořilý, ale po dalších dějstvích jeho intenzita roste a v závěru je již zřejmé, že hra chytla. Lidé se rozcházejí domů, mají o čem přemýšlet, o čem povídat — možná zítra v družstvu, snad večer v hospodě anebo jen tak každý sám pro sebe při práci. Zasloužili se o to všichni členové souboru. Ti, s nimiž jsme již hovořili, právě jako další, které jsme poznali až po představení: Helena Kučerová a Jaroslav Beneš.

Tož ještě půlhodinka přátelské besedy, poslední stisk ruky a už jarní noc odvíjí auto kilometry zpět k Brnu. Zpět z pohraničí, kde, jak jsme poznali, plní vojáci vzorně nejen své povinnosti vojenské, ale i účinně pomáhají v boji o nového člověka.

—rak

PREMIÉRA V OSTROVĚ

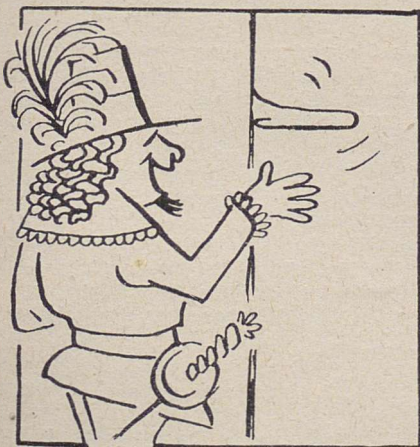
Družba Hornické scény z Ostrova n. O. s Divadelním studiem kulturního domu gen. Rusakova v Moskvě přinesla své ovoce. Po vzájemném dohovoru uvedli totiž Ostrovští v předvečer 15. výročí našeho osvobození československou premiéru své — vlastními silami pořízené — překladové úpravy Gorbatovy hry „Jedna noc“.

KRITIKY

Boris Gorbatov byl válečným zpravodajem, a to jistě nemálo přispělo k tomu, že dovede s podmanivou přesvědčivostí vykreslit atmosféru evakuovaného kavkazského města, v němž skupina sovětských občanů — každý po svém — očekává příchod Němců. Hra svým námětem poněkud připomíná Karvašovu „Půlnoční mši“, podobně jako ona v sobě spojuje klasickou jednotu místa, času a děje, není však laděna tak komorně a má závěr, dovedený k aktivnímu řešení. Autor odhaluje charaktery svých hrdinů v dramatických akcích, používá často jen zámek a nápovědi a někdy dává spíše jen tušit to, co není přímo na scéně vyřčeno. Postavy jsou psychologicky bohaté, s překvapivými charakteristikami, které místy vyvolávají dojem, jako by je autor vytvářel trochu s úmyslem rozbít onu poněkud nekritickou tradici některých sovětských válečných her. Gorbatov se nevyhýbá tomu, ukázat i rub doby a na přiběhu skupinky lidí, postavených do téměř existencialisticky vyhocené situace, ukazuje, jak se oddělovalo zrno od plev, poctiví ryzí komunisté od zakuklených zbabělců, zrádců a marodérů. Z kontrastu povah vynikne pak pokroková myšlenka Gorbatovy hry tím důrazněji a přesvědčivěji. Inscenace Hornické scény byla silná hlavně v čechovovsky laděné konverzační části hry, dynamické dějové scény v závěru byly poněkud hluché. Představení, vedené Jaromírem Bergrem, jehož režie měla míty sklon zdůrazňovat v aranžmá symbolické významy, bylo dobře rytmicky členěné a cílevědomě směřovalo k svému vrcholu. Na vrub režie však spadá i připsaný pantomimický prolog, který byl celému duchu hry cizí, mátl a zbytečně zdržoval. Až na tuto výhradu však lze říci, že to bylo představení neobyčejně zdařilé, citlivě vystihující polyfonii literární předlohy a ve svém celku jednotlé a vyvážené.

Petr Grimm

A T H Á L I E A K O R D Y

Aj, přichází můj drahý Cyrano.

Vstaňte D'Artagnane, jste v milosti propuštěni. — Nelze, Mylady, vzal mě hexnus.

Dnes napovídá můj manžel.

ČESKÉ DRAMA

1945-1960

VLADIMÍR SEMRÁD

VII.

Tvorba národního umělce FRANTIŠKA LANGRA dosáhla svého vrcholu v letech před druhou světovou válkou, kdy vznikly podnes hrané hry **Velbloud uchem jehly** (1923), **Periferie** (1923), **Grandhotel Nevada** (1927), **Obrácení Ferdýše Pištory** (1929), **Dvaasedmdesátka** (1937) a další. Ve všech svých dílech se jeví Langer jako umělec sympatizující s drobným člověkem a současně kritizující měšťáckou mentalitu a morálku. Po roce 1945 napsal František Langer hru **Jiskra v popelu** (1948), která v komediálním žánru postihuje život divadelních umělců a některé problémy jejich práce. Hrou pohádkového ražení je pak **Pan Pivoda, vodník pod Vyšehradskou skalou** (1950). Pro loutkovou divadla napsal Langer **Kaprál v městě lhářů, Perníková chaloupka, Princ Kašpárek a jeho koníček, O čem král doma nevěděl** a další. Už před válkou byla J. Porterem zdramatizována Langrova povídka pro mládež **Bratrstvo bílého klíče**.

Ostatní díla: **Zlatá Venuše** (1910), **Snílci a vrahové** (1927), **Předměstské povídky** (1926), **Kratší a delší** (1927), **Zázrak v rodině** (1929), **Děti a dýka** (1946), **Pražské legendy** (1956). Další hry: **Svatý Václav** (1912), **Noc** (1914), **Miliony** (1915), **Pan Pickwick** (1931), **Anděl mezi námi** (1931), **Manželství s r. o.** (1934).

Také dílo STANISLAVA LOMA má své těžiště před rokem 1945. Po válce vytvořil Lom drama **Božský Cagliostro**, jež mělo premiéru v roce 1947 na Vinohradech. Ústřední postavou je dobrodružný lékař, přírodovědec, mág, astrolog a alchymista Cagliostro a jeho osudy v Paříži těsně před Velkou francouzskou revolucí. Prozatím posledním Lomovým dílem je historické drama **Prokop Holý**, které v květnu 1960 inscenovalo poprvé Realistické divadlo Zdeňka Nejedlého. Většina Lomových her čerpá tematicky z historie a usiluje o dramatický obraz určitého filosofického problému.

Ostatní díla: **Honza** (1915), **Vůdce** (1916), **Faustina** (1918), **Děvín** (1919), **Převrat** (1922), **Zizka** (1925), **Kajčík Venuše** (1927), **Svatý Václav** (1929), **Námořník Sindibád** (1934), **Karel IV.** (1940), **Pán pro zábavu** (s Mášou Lomovou — 1942), **Člověk Odysseus** (1944), operní libreto **Smrt kmoťáčka** (1930). — Eseje, vzpomínky, fejetony: **Ejhle člověk** (1931), **Zahradník skalní** (1938), **Svět na divadle a kolem něho** (1942). Hra pro děti **Jak voják z topůrka polévku vařil** (1949).

Národní umělec VÍTĚZSLAV NEZVAL se ve své poválečné tvorbě obrátil k dramatickému žánru pouze jednou. Jeho dramatická báseň **Dnes ještě zapadá slunce nad Atlantidou** (1956) je alegorií, jež obrazem osudu bájně Atlantidy varuje před zneužitím atomové energie. Je to dílo zcela mimořádné nejen v tvorbě Nezvalově, nýbrž v celé moderní české dramatice. I když i zde, jako ostatně ve všech předešlých hrách Vítězslava Nezvala, jsou jasné znaky toho, že autor byl především lyrik geníální erudice, i když i tato hra nejedním místem vyvolává dojem improvizace a náčrtu, její hluboce citěná a velkoryse vyslovená myšlenka a intenzita básnickovy obraznosti i krása řeči staví toto dílo mezi nejvýznamnější dramatická díla poslední doby.

Ostatní dramatická díla: **Depeše na kolečkách** (1926), **Strach** (1930), **Milenci z kiosku** (1932), **Věštírna delfská** (1935), **Tři mušketýři** (1933), **Schovávaná na schodech** (1931), **Nový Figaro** (1936), **Manon Lescaut** (1940), **Loretka** (1941). Od roku 1950 je pak postupně vydáváno souborné dílo Vítězslava Nezvala.

SASA LICHÝ dosáhl v roce 1952 značného úspěchu svou komedií **Horká kaše**. V tématu, položeném do továrního prostředí, se veseloherní, místy až fraškovitou formou autor vysmívá těm, kteří ve svém vztahu k ženě ještě nepřekonali maloměšťácké předsudky. Lichý napsal také několik her pro děti a mládež: **Zvířátka a loupežníci, Tři malí černoušci, Sedm havranů, Kouzelná Aladinova lampa** (1956), **Cínový voják** (1959).

VLADIMÍR LEBEDA je autorem hry **Volský příběh** (1951), která je vtipnou komediální variací na téma Shakespeareova Coriolana.

JIRÍ MAREK, laureát státní ceny, známý prozaik a autor filmových scénářů, se jen jednou pokusil o dramatický útvar. Jeho hra **Jak se Honza králem nestal** (1951) je moderní pohádkou, určenou dětskému divákovi.

Ostatní práce: **Život se nevrací** (1944), **Pečet věrnosti** (1944), **Muži jdou ve tmě** (1946), **Vesnice pod zemí** (1949), **Nad námi svítá** (1950), **Hovoří matka** (1951), **Z cihel a úsměvů** (1953), **Zasmějte se včerejšku** (1953), **V krásné zemi** (1951), **Země pod rovníkem** (1956) atd.

JAN MAREŠ, rovněž především prozaik a humorista, napsal roku 1950 spolu s Miloslavem Fáberou hru **Dukla**, v níž těžil ze svých zkušeností frontového vojáka. Potřebný námět se však nepodařilo ztvárnit v silné, účinné drama. Málo podařená je rovněž aktovka **Kopist ve štábu** (1953), jejíž příběh se odehrává u malé vojenské jednotky.

Ostatní práce: **Morová stopa** (1944), **Sokolovo** (1945), **Celým srdcem** (1952), **První prapor** (1955), **Laskavec** (1956), **Pískle** (1952), **Práce** (1959). Mareš je rovněž autorem četných překladů z ruštiny.

JAN MARTINEC debutoval v roce 1950 hrou **Únos (Střetnutí)**, kterou napsal s V. Kuchařovou. Inspiračním zdrojem tu byla skutečná událost zločineckého zavlčení našich občanů do Erdingu v západním Německu. V roce 1952, rovněž za spoluautorství V. Kuchařové, napsal Martinec hru **Než přišlo jaro**. Její příběh, odehrávající se na vesnici v západním pohraničí, nabádá k bdělosti a ostražitosti. Třetí hru **Případ Kurta Königra (Náš přítel Kurt)**, napsal Martinec podle vzpomínkové práce Růženy Rollové (1954). Děj se odehrává na Mostecku před druhou světovou válkou a zobrazuje osud německého emigranta-komunisty, který v boji proti nacistům je zákeřně zavražděn. Do karlovarského pohraničí poválečné doby je umístěn děj další hry **Mistr houslař** (1956), sledující myšlenku, že není Němec jako Němec. Poslední Martincovou hrou je reportážní agitka **Hlavní přelíčení jsou veřejná** (1960), jež ukazuje na některé palčivé problémy našeho současného života, promítnuté do prostředí lidového soudu.

První dvě hry JOŽI MIKULY zpracovávají historické téma. **Na přímětické faře** (1951) zobrazuje osudy vynálezce bleskovodu Prokopa Diviše, **Zrada po Bílé hoře** (1958) je pokusem dramaticky postihnout úsek života J. Á. Komenského. Poslední Mikulovou prací je hra **Matka a syn** (1959), zpodobující přerod staršího příslušníka inteligence za okolností, kdy jeho syn emigroval.

JIRÍ MUCHA, píšící převážně prózu, se pokusil poprvé o drama hrou **U zlatého věku** (1947), v níž zpracoval motivy z druhé světové války. Druhou Muchovou hrou je komedie, útočící na stinné stránky amerického života, **Světla Manhattanu** (1958).

JOSEF NESVADBA napsal v roce 1948 jako svou první hru **Budou žít**, inspirovanou osudem Lidic. O dva roky později Nesvadba zobrazil stávkou textiláků na Liberecku v dramatu **Svárov** (druhá verze **Milionář Liebig**). — **Mimořádná událost** (1956) čerpá látku ze života letců-stihačů. Nesvadba je dále autorem většího počtu scén, aktovek a črt. V poslední době napsal úspěšnou knihu povídek **Tarzanova smrt** (1959).

JAROSLAV NEZVAL má zásluhu, že na jevišti ožily postavy románů Antonína Zápotockého. Celkem úspěšně se mu podařilo zdramatizovat dílo **Vstanou noví bojovníci** (1949). **Bouřlivý rok 1905** (1952) je už prací podstatně slabší.

MILENA NOVÁKOVÁ, prozatérka, napsala po roce 1945 málo zdařilou hru o mládí Boženy Němcové **Jitřenka** (1957).

Zasloužilý umělec KAREL NOVÝ, čelný prozaik, je autorem dvou her. První z nich **Česká bouře** (uvedena v roce 1948), byla napsána už roku 1938. Vyzdvihuje historickou úlohu lidu ve sporu radikálního a umírněného tábora husitského hnutí. Druhá hra Karla Nového **Cesta od Mnichova končí** zůstala neprovedena.

Další díla: románová trilogie **Železný kruh** (1927—32), **Chce-me žít** (1933), **Atentát** (1935), **Rytíři a lapkové** (1940), **Plamen a vítr** (1959) atd.

JARMILA OTRADOVICOVÁ je autorkou hry **Gigant** (1950) o stavbě smičkové velkovýkrmny vepřů.

MOJMÍR OTRUBA napsal v roce 1948 dramatickou utopii **Orfeus — a není sám**.

O SOUČASNÉM BRAZILSKÉM DIVADLE

Ačkoliv se o brazilském divadle říká, že je jako nové brazilské hlavní město, bez minulosti a bez tradice, a že i Aischyllový a Sofoklový letité tragédie jsou pro ně novinkou, není Brazílie bez dlouhé a spletité kulturní historie. Na jejím počátku stojí kultura, kterou do Brazílie přinesli jezuité. S růstem aristokratických center vznikají pak i nová původní díla dramatické tvorby, avšak bez valné umělecké ceny. Jistý obrat přináší příchod portugalského královského dvora, který hledá v Brazílii útočiště před smrtí napoleonských válek. Přináší do brazilské kultury další evropské prvky a v následujících letech plyne tento evropský vliv především ze sféry francouzské. Martínez Penna, to je pro nás celkem neznámé jméno nejvýznamnějšího představitele brazilského divadelnictví v první polovině 19. století. Hlavním scénickým útvarem se v pozdější době stává, a to je skutečně zajímavé, revue s ostrým satirickým a často přímo opozičním zaměřením. Jedinec za Vargasovy diktatury dostává i oblibená revue loajální náplň. Ale kde je dnes konec Vargasovi?

O tom jsme hovořili s temperamentním dramatikem Guilhermem Figueiredou, který se na skok zastavil v Praze, když se v Paříži zúčastnil brazilského týdne v Divadle národů. Přijel se podívat do Divadla komedie na provedení své hry „Liška a hrozný“, která si zaslouženě získala pozornost několika našich divadel. Vyprávěl však také o současném brazilském divadle, v němž patří k nejvýznamnějším osobnostem. A nám je zvláště blízký proto, že často píše o československé kultuře, že zná a miluje Smetanu, Dvořáka, Karla Čapka a velice si cení čs. divadelnictví. Současné brazilské divadlo je značně eklektické. Při osobitosti brazilské národní kultury a poměrně slabé divadelní tradici bezradně tápe ve směsici žánrů a stylů a v jednom divadle se často v bezprostředním sousedství objevují hry ideově protikladné. Tento nedostatek poznamenává i ochotnické divadlo v Brazílii, které Figueiredo považuje za jedno z nejdůležitějších hnutí brazilské kultury s velkým uznáním hovořil o významném festivalu amatérských souborů, který přinesl řadu zajímavých inscenací původních her. Vcelku však tvoří brazilský divadelní repertoár značně protikladné hodnoty: vedle Čechova se hrají módní francouzské hry, vedle Brechta i Sartre a Camus, Tennessee Williams, Arthur Miller, Albert Maltz a, jak již bylo řečeno, i klasické hry, které jsou pro brazilské obecnstvo novinkou. S mnohým klasickým odkazem se brazilští divadelníci vyrovnávají po svém, adaptacemi. To je konečně i případ samotného Figueireda, který znovu zpracoval klasický motiv „Dona Juana“, ve hře „Tam v domě spal bůh“ bájí o Amfi-

hovoří GUILHERME FIGUEIREDO

tryonovi a v dalších hrách jiné náměty z řecké mytologie.

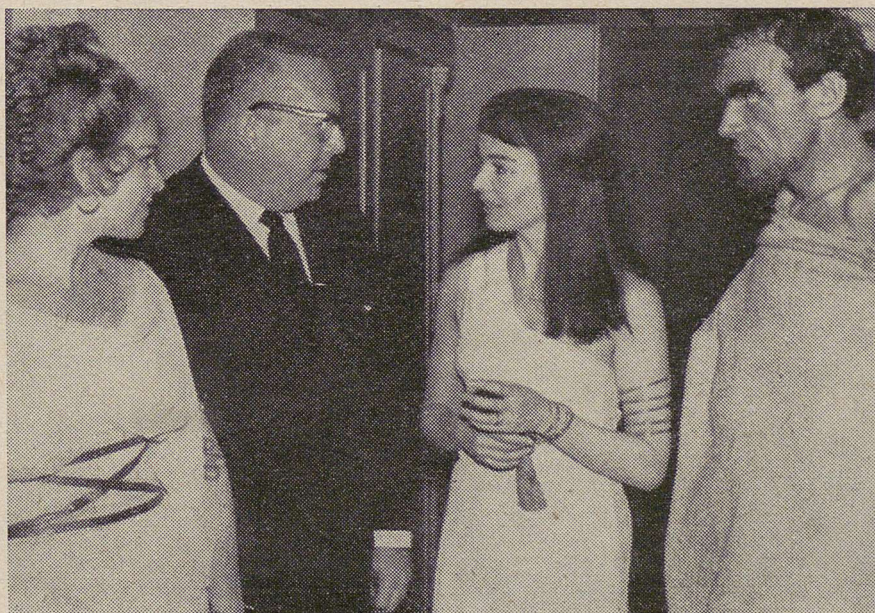
Současnou brazilskou produkci rozděluje Figueiredo do dvou hlavních proudů. Jeden z nich se vyznačuje snahou o univerzalitu, světovost, chce řešit obecné problémy a brazilské prostředí je tu často jen kulisou. Druhý proud je úzce závislý na původním folklóru, který je ve své složitosti dosti náročný na chápání diváka a za hranicemi Brazílie je nesrozumitelný. Brazilský folklór, který je ve své vlasti velmi oblíben, má tak úzce vyhraněné specifické rysy, že cizinec je nerozluští a nepochopí. Však také v brazilské lidové kultuře se proplétají jak iberské prvky (vlivy Španělska a Portugalska), tak působení afronegerské kultury a částečně i indiánské. Kromě toho brazilskou národní kulturu silně ovlivňovalo náboženství. Figueiredo věří v postupnou syntézu obou těchto směrů, která by rozvoji původní dramatiky mohla jen prospět. Věří v mladé autory, kteří ve své práci budou umět sloučit vzdělání, rozhled po světě a tradice evropského divadla s domácími tradicemi a vytvořit díla nových kvalit. Také brazilští režiséři a herci by se podle Figueiredova názoru mohli v mnohém poučit u svých evropských kolegů. Nemají tak jemný a vytříbený cit pro celistvost a jednotu představení, pro jeho ideový záměr a jeho zdůraznění jako například čeští herci, o kterých se Figueiredo vyjadřoval

velmi pochvalně. Viděl v Československu jak bratislavské, tak pražské nastudování „Lišky a hrozný“ a s oběma byl velmi spokojen.

Nakonec se hovořilo o Figueiredově nové hře „Maria da Ponte“ a nebuďte jistě nezajímavé zaznamenat pro naše čtenáře jednu zvláštnost, která je výrazným dokumentem současného brazilského života. V této hře Figueiredo líčí lásku bělošské ženy k černochovi. Nebylo obtížné získat představitele — skutečného černocho — pro roli černého chlapce. Dalo však velkou práci, než se podařilo pro tuto hru (v Brazílii jsou jednak stále, jednak sezónní soubory, najímané impresáři pro jednu hru nebo jednu sezónu) angažovat herečku, která by se odvážila hrát tuto roli a líbat na scéně černocho. Vystavuje se tak totiž nebezpečí, že se stane obětí provokací a že to bude mít vliv i na její další uměleckou dráhu. Hráte v Brazílii divadlo není tedy zřejmě věc jednoduchá. Pokud však bude mít brazilské divadlo dramatiky Figueiredova založení, není zapotřebí mít o jeho budoucnost obavy. Není proto divu, že si Figueiredovy hry našly při úspěšné cestě světem cestu i na naše scény. Pražská inscenace „Lišky a hrozný“ jistě není poslední: o tom svědčí plány dalších divadel, které hodlají v nejbližší době uvést na naše scény další dvě Figueiredovy hry.

PAVEL GRYM

Guilherme Figueiredo v rozhovoru se členy Městských divadel pražských: M. Lysenkovou, Zd. Procházkovou a J. Kemrem. Foto Drbohlav

75 LET

nejstaršího brněnského souboru

„Svatoboj“ — svatý boj za sociální a národní práva Čechů v poněmčovaném Brně v minulém století, boj proti útlaku drobných českých lidí v tomto průmyslovém předměstí Vídně, vyhlásilo před 75 lety divadlo „Svatoboj“ Občanské besedy v Husovicích.

Již před jeho vznikem hrály v Brně příležitostně české kočující společnosti. Německé policejní ředitelství jim často nepovolilo vstup do města a zdůvodňovalo to slovy: „V Brně není třeba českého divadla a národovců, kteří si je přejí, je příliš málo!“ Existovaly i ochotnické družiny při dělnických vzdělávacích spolcích, které vznikaly a zanikaly a nejdéle až do dnešní doby si své jméno uchoval jen Svatoboj. Příslušníci Svatoboje byli také nadšenými organizátory sbírek pro vybavení stále české divadelní scény, která vznikla v Brně na Veveří ul. také před 75lety.

Na Veveří uviděli čeští ochotníci Ottilii Sklenářovou, Mošnu, Vojana, Hanu Kvapilovou, Marii Hübnerovou a později velké postavy dnešní staré generace pražského Národního divadla i brněnské činohry, z nichž mnozí na Veveří začínali. Mnozí herci si ve Svatoboji pohostinsky i zahráli. V nich viděli ochotníci své velké vzory. Na jevišti Svatoboje hrály se hry Tylovy, Šamberkovy, Kolárovy, Stroupežnického, Vrchlického, Jiráskovy, později i hry bratří Mrštíků, Mahenovy a dalších, které řešily až do doby vzniku první republiky otázky dělnictva i celého národa. I operety měly zvláštní význam v tomto dělnickém prostředí Husovic, v dobách útlaku rakouské monarchie, v prostředí ovládaném německými fabrikantky.

V době okupace divadlo Svatoboj s ostatními brněnskými soubory po násilném uzavření brněnského Národního divadla intenzivně posilovalo naše lidi ve víře, že věc spravedlivá zvítězí a okupanti budou poraženi.

Nejvýznamnější dobou po osvobození byl pro divadlo Svatoboj rok 1950, kdy byl převeden k Závodnímu klubu Závodů Jana Svermy. Závod vytváří soustavně ty nejlepší podmínky pro práci divadla. Jeviště je technicky dobře vybaveno, v klubovnách krásné prostředí pro zkoušky, v hledišti a přilehlých místnostech pro diváky. Závody Jana Svermy jsou přímo vzorným příkladem péče nejen o divadlo Svatoboj, ale i nově vytvořený divadelní soubor mládeže, o divadelní soubor dětský a všechny ostatní kroužky.

Vedení souboru Svatoboj si uvědomuje, jakou mocnou zbraní je divadlo v dnešní době, kdy potřebujeme, aby pomáhalo zbavovat naše lidi sobectví a dávalo respekt nejen k tomu, co je „moje“, ale i k tomu, co je „naše“, aby zbavovalo diváka náboženských pověr, aby probouzelo touhu po spravedlnosti pro všechny pracující na světě. Diváci dobře přijali loňské inscenace: Kohoutovu hru „Sbohem smutku“, Balzacova „Plukovníka Chaberta“ i Offenbachova „Orfea v podsvětí“, který v režii Krupicové vyzněl nenásilnou aktualizací jako obraz dnešního fašismu. V letošním soutěži umístil se Svatoboj na předním místě Feuchtwangovou hrou „Dábel v Bostonu“ v režii Zbyňka Martense a soubor mládeže Fadějevovou „Mladou gardou“ v režii M. Ferebauer. Mladí lidé ji odehráli již dvanáctkrát.

Závazky členů souboru k 15. výročí osvobození republiky: kulturní práce v patronátních JZD, výtěžek z „Mladé gardy“ na budování Agadiru, agitky před volbami ve střediscích, zlepšení dramaturgických plánů, zlepšení péče o mladé členy souboru, školení ke zlepšení divadelní práce.

Za dlouholetou divadelní činnost ve Svatoboji byli odměněni nejstarší členové zlatými odznaky Ústředního domu lidové umělecké tvorivosti: Josef Hlaváček (72 roků členem Svatoboje), Vojtěch Malý (59 let), Šebestían Čáp (54) a Jaroslav

Suchánek (52 let). 13 dalších členů Svatoboje, kteří jsou přes 30 let činní jako ochotníci, dostalo diplomy odboru školství a kultury rady Měst. NV v Brně, další členové čestná uznání Závodů Jana Svermy.

Před 75 lety Svatoboj za nesčetných svízelů začal svůj boj o českého člověka. Dnes, mateřsky podporován závodem, pracuje pro nového člověka a pro brzké uskutečnění kulturní revoluce v našem státě.

E. Adámková

Ovšem i nejslavnější minulost by zůstala prázdnou bez tvůrčí práce v současnosti. I dnes plní Svatoboj své úkoly dobře. Přesvědčilo nás o tom i jubilejní provedení Čapkovy Matky v neděli 10. dubna. Provedení Svatoboje znovu ukázalo neustávající potřebu a životnost této hry. Víme, že má pro ochotníky mnohá úskalí, vyplývající z četných metafyzických prvků a poměrně úzké dějové fabule. Avšak právě představení Svatoboje nám ukázalo, že s těmito problémy se mohou ochotníci vyrovnat. Představitelce Matky M. Večeřové se po nejistém začátku podařilo dát svému výkonu pravdivost a věrohodnost citů zraňovaného mateřského srdce. Neafektovanost, střídmost a prostota, s nimiž zvláště ve třetím dějství přistoupila k tlumočení obtížného textu, překryly některé technické nedostatky hereckého projevu a hlavně — vytvořily přesvědčující atmosféru mezi jevištěm a diváky. I ostatní členové kolektivu — Hofman, Večeřa, Popp, Zbořil, Kudláček — odvedli promyšlené výkony. Obecenstvo přijalo hru velmi sympaticky.

Věříme, že Matka není jenom jubilejním vyvrcholením, ale i předznamenáním další divadelní činnosti.

—rak

Matka [M. Němečková] a Otec [M. Večeřa] z Čapkovy Matky — slavnostního představení ZK ZJŠ Brno

P. Hofman — Kornel z téže inscenace. Foto dr. Souček

autorských honorářích už toho bylo hodně napsáno. Mnoho diskusí proběhlo na menších i větších aktivech našich ochotníků, celou řadu vysvětlění poskytl DILIA, a přece se někdy zdá, že to všechno nestačí.

Je to zvláštní. Když si zajdeme do obchodu a koupíme si věc, kterou potřebujeme, je nám zcela samozřejmé, že musíme zaplatit, v duchu si dovedeme představit celý ten výrobní koloběh, který předcházela. Naše myšlenky jsou však mnohdy docela jiné, když hrajeme divadelní hru. Víme sice, že tu hru někdo napsal, jeho jméno uvedeme prostě na plakátu, a to snad postačí. Pak přijde složanka z DILIA a na pořadu dne je otázka: zahodit ji a počkat na upomínku, nebo napsat, že jsme nehráli... nebo snad něco zaplatit?

Ne, tak to dnes již není. Valná většina našich souborů ví, že představení je třeba řádně ohlásit a zaplatit příslušný honorář. Řekli jsme, většina souborů, a pro ty tyto řádky neplatí. Dnes se obracíme k té menšině, k té části, která neplní své povinnosti vůči autorovi. Zmínili jsme se o povinnosti souboru. Je tedy třeba odpovědět, kdo tuto povinnost ukládá. V roce 1953 byl vydán nový autorský zákon. Podle § 15 tohoto zákona autorské právo zahrnuje též — mimo jiné — právo na autorskou odměnu. Důvodová zpráva pak říká, že právo na spravedlivou odměnu za vykonanou práci přísluší u nás všem pracujícím. Patří tedy i pracovníkům tvůrčím. Autoři však nedostávají odměnu za práci samu, nýbrž za využití výsledků jejich práce pro společnost. Autor dramatického díla dostává odměnu za to, že ochotnickému souboru přenechal právo na provozování svého díla.

Autor má tedy zákonný nárok na autorský honorář. Způsob hlášení upravuje, jak známo, vyhláška č. 99 z roku 1958.

Proč se k těmto všem, snad příliš známým věcem, vracíme? Zákonem č. 79 ze dne 18. XII. 1959 byla totiž zrušena daň z představení a praxe ukázala, že činí některé potíže výklad § 2 zákona o zrušení daně z představení. Podle tohoto paragrafu se ruší zákon č. 81/1952 Sb. o dani z představení a příslušné předpisy podle něho vydané. Pro mnohé pořadatele divadelních představení splýval však mylně pojem **daň z představení** s pojmem **autorský honorář**. Chybnost takového názoru není snad třeba široce dokazovat. Uvedli jsme již, že právo autorovo požadovat honorář za uvedení díla vychází ze zákona č. 115/1953 Sb. o právu autorském a ten nemá nic společného se zákonem o daních z představení, který byl skutečně zrušen. Právě tak zůstává v platnosti vyhláška 99/1958 Úř. l., která upravuje mimo jiné oprávnění ochranných organizací autorských, jak o tom bylo již podrobněji psáno ve Zprávách DILIA.

Chceme od našich autorů nová díla a těšíme se na ně. Ovšem na druhé straně je třeba, abychom i my plnili své povinnosti vůči autorům.

Prom. právník J. Würtherle

JEVIŠTĚ A ROZHLASOVÉ ZAŘÍZENÍ

Rozhlasové zařízení se v poslední době, kdy se stále více pozornosti věnuje divadelní technice, stalo už nezbytným doplňkem ochotnického jeviště. Málokde a málokdy je však zařízení v pořádku. Nejméně vyhovuje jen nouzově zapůjčený přijímač s gramofonem nebo nějaký zesilovač pochybné kvality. Pak v kritické chvíli, kdy je toho potřeba, zařízení nefunguje anebo jen velmi špatně. Něco se uvolní, něčím nejde otočit a narychlo není poruce nikdo, kdo by s tím uměl zacházet.

Nejčastěji se u zařízení, které je montováno trvale, projevují tyto závady: přenos zesilovače se projevuje silným hukotem, mluvené slovo i hudba je zkreslena, přenos je přerušován špatným kontaktem (většinou u mikrofonního přívodu) a hudba se podobá spíše hluku než hudbě. Často to bývá zaviněno špatnou nebo vadnou přenoskou, nevhodnou nebo obehnanou jehlou v přenosce. Různých závad může být mnoho. V místech, kde má přístup mnoho lidí, bývá zesilovač uzavřen v nějaké skříni, aby se nedostal do rukou nepovolaným. Ovšem to mu neprospívá, poněvadž i v tom případě, že se za provozu otevírá přední stěna skříně, je zesilovač nedostatečně chlazen.

Celkové vybavení jeviště rozhlasovým zařízením je závislé na finančních možnostech provozovatele divadla. Proto bych chtěl dnes zhruba popsat zařízení, které by si mohl opatřit „chudší“ dramatický soubor, a které by vyhovovalo pokud možno největšímu počtu ochotnických scén.

Základní výbava rozhlasového zařízení:

1 zesilovač výkonu asi 10 Watt

1 elektrický gramofón

5 různých reproduktorů

1 mikrofón

1 velký vysouvací stojan

1 malý stolní stojánek.

Instalace celého zařízení by byla provedena svépomocí členů kroužku za doзору technika. Celkový náklad by činil asi zhruba Kčs 3500,— mimo vydání za vodiče a instalaci.

Pokud je místo za jevištěm, lépe řečeno vedle jeviště, vyhovuje nejlépe třeba malá, ale samostatná kabina. Důležité je, aby z této kabiny bylo vidět na jeviště. Je to proto důležité, aby obsluhující mohl provádět zvukové efekty přesně tak, jak je zapotřebí, a nedocházelo tak ke známým trapným nesouladům. (Pozdní zatroubení auta, zvonění, houkání.) Když není možné zřídit malou kabinu, musí být alespoň zesilovač s obsluhujícím umístěn na vhodném místě. K dobré funkci k celkovému úspěchu v provozu doporučuji, aby byl obsluhou zařízení pověřen jen jeden člen, který je se zařízením dobře obeznámen, udržuje je v pořádku a před představením vše svědomitě přezkouší.

Mikrofón je umístěn na velkém vysouvacím neb malém stolním stojánku, podle potřeby. Dva reproduktory ve dřevěných skřínkách umístíme v hledišti po obou stranách vedle jeviště. Použijeme je pro informování obecnstva a i pro efekty ve hře. Další tři reproduktorové systémy, jeden o průměru asi 8 cm, druhý o něco větší asi 16 cm a třetí velký o průměru 30 cm, namontujeme na desku velikosti asi 40—70 cm, kterou umístíme na jevišti podle potřeby (u podlahy, v koruně stromu, nad jevištěm). Tuto snadno přenosnou reproduktorovou desku spojíme se zesilovačem 4 pramenným nyní nejlépe gumovým kabelem. U zesilovače, třeba na stěně, upravíme malou skříňku s přepínači, kde přepínáme reproduktory v hledišti, anebo na reproduktorové přenosné desce jeden z reproduktorů, který svým zabarvením zvuku odpovídá okamžité potřebě. Nejmenší reproduktor bude dobře zdůrazňovat vysoké tóny, střední má hlubší zabarvení, a největší dobře reprodukuje hloubky. Celým tímto zařízením, jak je popisováno, je možno docílit těchto kombinací:

1. Hlášení ze zákulisí divákům před představením, v přestávce a podle potřeby.
2. Zesílení zpěvu a řeči z jeviště do hlediště (proslav, zpěv).
3. Reprodukci hudby z gramofonových desek.
4. Reprodukci zvukových efektů nahraných na deskách (troubení, bouřka, vítr, dusot koňských kopyt apod.).
5. Směšování hudby nebo efektů s mluveným slovem.
6. Přenos hudby elektronických nástrojů (kytara, harmonika aj.)
7. Umístěním reproduktorové desky nad jevištěm docílíme dojem mohutného hlasu, který potřebujeme často v pohádkách.
8. Při zapnutí malého reproduktoru na desce napodobíme hlas telefonu.

A ještě je mnoho a mnoho dalších možností. Zde nejsou vyčerpány všechny. Přidáním dalších prvků lze ještě působnost tohoto malého rozhlasového zařízení rozšířit.

V. Weiss

M. Macourek: Jedničky má papoušek. Uvedl soubor Mladá garda — ZK Transporta Chrudim. Foto Zahradník

CHRUDIM V příští sezóně — 1960/1961 — oslaví divadelní soubor Mladá garda při ZK ROH Transporta deset let své práce. Soubor, mladý i průměrným věkem svých členů (21 let), v minulých sezónách uvedl vždy jednu, nejvýše dvě hry. V letošní sezóně se jeho činnost podstatně rozšířila a začal pracovat ve dvou skupinách. Mladí chrudimští ochotníci uvedli satirickou komedii Z. Dufka a L. Kopečného Hrom do sudu, pohádku B. Němcové Moudrý zlatník, podle televizního scénáře estrádu pro děti Kaňka z kalamáře, k 15. výročí osvobození republiky literárně dramatické pásmo člena souboru E. Šimáčka, další pásmo Černoch si zpívá blues, jehož autoři M. Beran a D. Dušek jsou rovněž členy souboru, a jako poslední premiéru uvedli v úzké spolupráci s autorem přepracovanou hru M. Macourka Jedničky má papoušek. **E. Šimáček**

PRAHA Byl to podivuhodný zážitek. Dramatický kroužek žáků učňovské školy pro slepé v Praze 14 sehrál letos v květnu na jevišti hotelu Krč Tylovu Lesní pannu. Jdete na představení se zvláštním pocitem. Divadlo — a nevidomí. Jako by si to vzájemně odporovalo. Pak sedíte v hledišti, opona se zvedne a vy sledujete se zaujetím mladé, herecky sice neumělé, ale přesně nastudované a radostné představení. Lesní panny tančí, osoby se bezpečně pohybují, objímají, hovoří obráceny jedna k druhé, zpívají v barevné záři reflektorů a vy nakonec přestanete myslet na to, že jejich oči vlastně celé to jevištní kouzlo nemohou vnímat. Obecenstvo žije s sebou, směje se a pak už nadšeně tleská, když obraz vyvrcholí vířením bujného čarodáše, který tančí — slepá mládež. V každém obraze si režisér vymyslel nenápadný orientační bod. Jednou je to lavička, jindy pařez nebo stůl. Je to pro herce výchozí pozice, na kterou je vázán všechny pohyb na jevišti. Pak si uvědomíte, že titulní postava, právě tak jako Tereška, vlastně vidí herce po jevišti. Ano, obě herečky vidí. Ne jako my, vidí pouze stíny, vidí své okolí v mlhách, ale stačí jim to, aby nenápadně řídily své spoluhráče. Tak poznávám princip vnější režijní koncepce. Jinak všichni rozumějí dobře tomu, co mluví, a i když jim chybí herecké zkušenosti, dovedou rozlišit charakter postavy. Snad právě pro svou nevidomost žijí ještě hlouběji ve svých úlohách. Ať je celé představení jakékoliv herecké úrovně, největším úspěchem večera je ta čistá rozkoš, kterou ze svého díla mají sami herci. Clovek, který vidí, těžko dovede posoudit, o co obhacuje život na jevišti samotné herce a jaké hodnoty dává jejich životu. Zdá se, že podstatně prohlubuje jejich aktivní vztah k lidské společnosti a zdravě útočí na všechny jejich smysly. I ochotnické divadlo slepých je život a jde zase do života.

Jaroslav Tumlíř

POLIČKA Ve dnech 16.—24. dubna se konala v Poličce oblastní přehlídka krajské soutěže městských divadelních souborů. Ochotníci z Pardubického kraje v ní uvedli Karvašovu „Půlnoční mši“, Čechovovské pásmo „Slzy, které svět nevidí“, Hikmetova „Člověka ze starých novin“, Corinthovy „Trojany“ a Nezvalovu „Atlantidu“. Představení Hikmetovy hry, které jsem zhlédl, bylo po technické stránce velmi dokonale, trpělo však značnou hereckou nepropracovaností a chyběl mu spád. Dobrou pohodu festivalu zkazila zpráva o úmrtí zasloužilého ochotníka Jaromíra Meisnarové, která, již těžce nemocná, ještě obětavě zahrála v soutěžním představení „Půlnoční mše“ roli Vilmy. **Pt**

PŘEPEŘE V této kulturně čilé obci v blízkosti Turnova byl uspořádán aktiv, jehož se zúčastnili filmový pracovník dr. Plíva, pracovník Gramofonových závodů M. Venhoda a J. Vavříčka z Krajského osvětového domu z Hradce Králové. Mluvilo se o operetě, o Divadelní službě, o hrách pro mládež a o mnoha jiných naléhavých problémech. Večer ukázal živý zájem našich ochotníků a podobné akce. **vp**

RONOV Před osmi lety tu probíhal po prvé Týden ochotnického divadla a dnes je jeho tradice již pevně zřita. Nemalou zásluhu na tom má místní ochotnický soubor, který je pořadatelem. Viděli jsme vítězné představení této soutěžní přehlídky — Karvašovu „Půlnoční mši“ v provedení souboru ZK Elite z Chrudimi. Představení mělo mimořádně vysokou úroveň a vyniklo v něm zejména herecké výkony O. Maršálka jako Valentina, Z. Dvořákové jako Angely a Fr. Dvořáka jako poručíka Breckera. **P. G.**

HAVÍŘOV 15. výročí osvobození naší vlasti bylo příležitostí, aby v novém městě Havířově na Ostravsku uspořádali čilí osvětáři I. havířovský divadelní máj, kterého se zúčastnily soubory: ZK Pionýr Orlová III., ZK I. máj Karviná, ZK Dukla Suchá, ZK Žofie Orlová, OB Havířov, OB Dolní Dattyně a ČSPO Sírěna Senov. Hlavním organizátorem této akce byla Osvětová beseda v Havířově, již vydatně pomohly jednotlivé složky Národní fronty — převzaly totiž nad jednotlivými představeními patronát a zajišťovaly účast. A tak v Havířově III., kde dosud občané ochotnická představení navštěvovali málo, byli na každém představení četní a hlavně srdeční diváci, kteří dovedli povzbudit i méně vyspělý soubor. I. havířovský divadelní máj nebyl totiž plánovaná záležitost — vznikl z nenadálého nápadu. A tak některé soubory (soutěžily zde kolektivy A, B i C kategorie) předstoupily s inscenacemi, které právě dokončily, jiné uvedly inscenace už prošlé palbou kritiky. S repertoárem jsme mohli být spokojeni, 5 souborů hrálo současnou hru, 1 soubor pohádku a 1 kolektiv hru klasickou. — Porota určila toto pořadí: 1. ZK Dukla Suchá (E. M. Remarque: Poslední dějství), 2. ČSPO Sírěna Senov (P. Karvaš: Půlnoční mše), 3. ZK I. máj Karviná (M. Brandová: Vetřelci). ZK Dukla Suchá získala tak putovní pohár města Havířova a v příštím roce bude obhajovat své prvenství, protože Havířovský divadelní máj se stane tradiční přehlídkou. **F. Koziorek**

Z OCHOTNICKÉHO ŽIVOTA

Prvním představením Hodkovického divadelního jara byly Drdovy „Dalskabáty“. V příjemném prostředí vlastními silami adaptované sokolovny, v jejímž prvním patře byla instalována výstava místních výtvarníků, probíhal festival ochotnických souborů letos již po šesté. „Dalskabáty“, hrané souborem místního kulturního klubu JZD, měly u obecnstva značnou odezvu, zejména pro vynikající herecké výkony M. Fišera jako Trepíajksla a J. Smutného v roli knížete Belzeuba. Vcelku však trpělo představení značnou nevyrovnaností v tempu. —im—

HODKOVICE n. MOHELKOU

HRÁDEK

V listopadu minulého roku vznikl dramatický kroužek mladých začátečníků pod patronátem závod. klubu n. p. železářny Bílá Cerkev — Hrádek u Rokycan. Vedoucí kroužku se stala Jiřina Kramlová, v jejíž režii uvedl kroužek pásmo Večer s Karlem Čapkem. Jednotlivé úkazy z díla K. Čapka byly spojeny citlivým průvodním slovem a k úspěchu přispěla i vhodná hudba, kterou sestavil s. Karel Gawlik. **M. Červená**

KUTNOHORSKO

V okresním kole celostátní soutěže vesnických souborů hrálo na Kutnohorsku 35 souborů. V repertoáru převažovaly současné hry — několikrát se hrála Cachova Moje teta — tvoje teta, Stanislavova Návštěva nepřichází, Stehlíkova Mordová rokle, Selská láska, Hej, pane kapelníku, Šafránkovo Kudy kam, Pavlíčková Černá vlajka, Karvašův Meteor, ale i Ostrovského Nemá kocour pořád posvícení a Pozdní láska, Afinogenovova Mášenka, aj. — a také — že by už nezbytná? — „babička“ — Paulů Slovo má babička. Soutěž oživila po 10 letech soubor požárníků v Březové, kteří hráli Hirše Jen na lékařský předpis, soubor OB v Křeseticích uvedl po čtyřleté přestávce Potopu světa V. K. Klicpery, soubor ČSM Nové Dvory hrál po deseti letech mlčení Stanislavovu hru Návštěva nepřichází, ve Svatém Vavřinci hráli po pěti letech Zlého jelena V. K. Klicpery. Do všech souborů zajížděli členové okresního poradního sboru jako instruktóři. V soutěži zvítězil soubor OB Čestín s Mordovou roklí. Touto inscenací, kterou se hráli také v krajském kole, zahájili Čestínští 8. května krajskou přehlídku v Kostelci n. Č. lesy.

PRAHA

Dramatický soubor ministerstva energetiky a vodního hospodářství v Praze 2 uvedl na počest 15. výročí osvobození a k oslavě 100. výročí narození A. P. Čechova aktovky Námluvy a Jubileum. Večer byl zahájen projevem o životě a díle A. P. Čechova a doplněn klasicou ruskou hudbou. Díky divadelnímu oddělení Národního musea mohli ochotníci uspořádat výstavku fotografií ze života a díla A. P. Čechova, která byla doplněna čtyřmi originály návrhů kostýmů pro jubileum od národního umělce Vlastimila Rady. — Obecnstvo, které zaplnilo divadelní sál Rudého koutku, bylo spokojeno. Všichni herci věnovali svým postavám velké úsilí, z představení vynikali M. Krátová v roli Merčutkinové [Jubileum] a V. Beneš jako Lomov [Námluvy]. Tímto večerem byla zakončena druhá sezóna souboru, který se však bude i o prázdninách scházet a připravovat na další práci. Plánují také rekonstrukci jeviště i světelného parku. Nadšení členů souboru a pochopení závodního výboru i kulturní komise slibují další zlepšení práce. **J. Vachalovský**

TÝNIŠTĚ nad ORLICÍ Divadelní odbor ZK Český nábytek uvedl v dubnu hru J. Drdy Dalskabáty, hříšná ves. Vděční diváci si vynutili reprízu a v květnu byl uskutečněn první zájezd — do Borohrádku. K oslavám 15. výročí osvobození naší republiky uvedl soubor Karvašovu Půlnoční mši v rámci soutěže rychnovského okresu a s touto inscenací pojedje na Slovensko. Za technické pomoci a účasti některých členů byl v sále závodního klubu uspořádán osmiletou střední školou večer k 90. výročí narození V. I. Lenina a ke květnovým oslavám akademie. — Za brigádnické pomoci členů souboru byla zahájena instalace nového ústředního topení v sále i na jevišti, kde nedostatečně vytápění omezovalo zimní činnost. Studium další hry je závislé na skončení úprav sálu, zatím mají ochotníci naplánovanu na podzim Vánici Panovové a do konce roku ještě hru českého autora. —var—

BLATNICE p. Sv. Ant. Ochotníci se konečně dočkali důstojného kulturního stánku. Před třemi roky se začalo s adaptací starého sálu a letos koncem února byl slavnostně předán veřejnosti pěkný kulturní dům. Na divadelní kroužek je tu pamatováno moderně vybaveným jevištěm. Doposud Blatničtí hráli v nevyhovujícím starém sále na Pálenici, zkoušeli ve škole a na jeviště se dostali až týden před premiérou. Ochotnické divadlo se v Blatnici hrávalo už před první světovou válkou. Po Únoru nastala stagnace, hrálo se někdy jedno představení za dva roky. Až v r. 1955 přišel do obce mladý učitel K. Smetka, který měl velký zájem o divadlo. Poradil se ještě s jedním ochotníkem ze starého souboru a dali se do práce. Soubor se skládal převážně z mladých lidí. Vybrali si Tajovského hru Ženský zákon, s níž měli velký velký úspěch u obecnstva v Blatnici i okolních vesnicích. Pak nastudovali Tylova Pražského flámenra, Molièrova Chudáka manžela, Nušičovu hru Dr., Klicperovu Potopu světa aj., silvestrovské pásmo, a nezapomněli ani na nejmenší diváky, pro něž uvedli Horynové Zkoušky čerta Belínka. Páté výročí své práce (a současně otevření nového kulturního domu) oslavili ochotníci představením Tajovského hry Nový život. **F. Fojtík**

Joz. Gregor-Tajovský: Nový život. Hrál soubor v Blatnici pod Sv. Antoničkem

PRAHA. V první polovině května se sešel na prvním zasedání ústřední poradní sbor pro estrádní umělecké skupiny v novém složení. Bylo navrženo a zvoleno předsednictvo: Karel Bartovský, pracovník v oboru EUS na Ostravsku, Josef Bartl, dramaturg MDO z Prahy, Miloslav Lelek, dramaturg krajského estrádního jednatelství z Liberce, Ladislav Nejedlý, odpovědný redaktor vydavatelství Práce, dr. Josef Koenigsmark, spisovatel, prof. Jaromír Horáček, vedoucí estrádního souboru turnovské jedenáctiletky, František Němec, redaktor Akademie zemědělských věd, Vlastimil Pantůček, pracovník rozhlasu z Brna. Předsedou byl i na další pracovní období zvolen Dušan Havlíček, redaktor Rudého práva. První porada pléna se zabývala celou řadou otázek, zvláště repertoárových. Plénum, vedeno snahou dát do budoucna nějaký přehled o dosud vyšlých materiálech a soustavně pečovat o vytváření nových děl, ustavilo dramaturgickou sekci, na jejížhož předsedu byl navržen dr. Josef Koenigsmark.

*

MOR. CHRSTOVÁ. Přehlídka, která v minulých týdnech probíhala v Mor. Chrastové, potvrdila, že ochotnické soubory svitavského okresu dobře pochopily význam a poslání své práce. Významně zlepšení se projevilo zejména v repertoáru — většina souborů hrála současné hry.

HEREČKA PO SOUTĚŽI

Tihletí porotci jsou ale směli: co prý mám pod textem též vědět chtěli!

Opatovský soubor uvedl hru K. Stanislava Návštěva nepřichází, radiměřský soubor hru K. Kubánka Hledá se hrдина, soubor svitavské Vigony Cachovu komedii Moje teta - tvoje teta a Karvašovu Půlnoční mši. Mnohé soubory na doporučení poroty reprízovaly hru v okolních vesnicích, např. inscenace opatovského souboru byla hrána dvanáctkrát a setkávala se s pochopením u diváků, s nimiž soubor často po představení diskutoval. — Přehlídka nejlepších souborů probíhala v Mor. Chrastové už potřetí. Pořadatel — ZK Vlněna Brněnec — připravil souborům příjemné a srdečné prostředí. Všechna představení přehlídky byla téměř denně vyprodána přestože, jak se mnohdy tvrdí, v jarním období o divadlo velký zájem na vesnici není. Nemenší úspěch mělo dramaturgické školení. — Divadelní soubory se plně zapojily do předvolební agitací práce — ochotníky jsme viděli vystupovat s krátkými pásmy v agitacích střediscích, v místních rozhlasích, všude tam, kde se může uplatnit mluvené slovo.

*

JIHLAVSKO. Vedle soutěže vesnických souborů proběhly v kraji tři oblastní festivaly pro soubory závodních klubů a osvětových zařízení z měst. V Humpolci v rámci oslav 95 let ochotnického divadla hrály soubory: ZK Zálesí Humpolec Simonovovu hru Ruští lidé, 11letka a ZK Kovořiněš Ledeč n. Sáz. Trojany, ZK Partex Nová Včelnice Cachovu komedii Moje teta — tvoje teta, DO Pacov Řezáčovu Janu. Vhodně festival doplnilo představení Černé vlajky v podání nejlepšího vesnického souboru Humpolecka - OB Želiv. — Ve Žďáře n. Sáz. předvedl ZK Žďas Drdovy Hrátky s čertem, ZK OÚNZ Havlíčkův Brod Soriovu Cizínku na ostrově, ZK Kablo Velké Meziříčí hru svého režiséra Stanislava Tvarůžka Bílý mrak, ZK Stát. léčebny psychiatrické Jihlava Karvašovu Půlnoční mši a opět nejlepší vesnický soubor pořádatelství okresu — Sokol Nové Veselí Pavlíčkovu Černou vlajku. V Moravských Budějovicích hráli učitelé z Třeště Davidové Dódy a místní ochotníci Karvašovu Půlnoční mši. — Festivaly na všech třech místech setkaly se s velkým ohlasem jak u diváků tak i u účinkujících souborů. Ukázaly, že dramaturgická i inscenační úroveň souborů v kraji v průměru stoupá a vyrovnává se.

*

OSTRAVA. Ochotníci závodního klubu Vítkovických staveb mají svůj klub přímo mezi ubíracemi pracujících na Osadě míru v Ostravě-Kunčičkách. Hrají pro české i slovenské obyvatele. V květnu uvedli Drdovu hru Dalskabáty; hříšná ves. Bulharský ochotnický kroužek, který rovněž na stavbě pracuje, připravil premiéru hry z partyzánského života.

*

TURNOV. Jednou z nejstarších divadelních budov Pojizeří je turnovské divadlo. Bylo několikrát opravováno a v minulých týdnech byla dokončena generální úprava. Zahajovacím představením po nucené půlroční přestávce byli Corrinthovi Trojané v režii J. Stehlíka a na scéně M. Laupyho. Režisér se nebál vedle zkušených ochotníků přivést na jeviště začátečníky a podařilo se mu vytvořit dobré a působivé představení.

V. P.

* BRECKER (B. SOLECKÝ) a PALO (J. GLOSER) Z NAPAJEDELSKÉ INSCENACE PŮLNOČNÍ MŠE. FOTO MINC

* Vydává ministerstvo školství a kultury
* v nakladatelství Orbis,
* národní podnik, Praha 12, Stalinova 46
* Vedoucí redaktor JIŘÍ BENEŠ
* Grafická úprava František Škofeja
* Redakce: Praha 12, Stalinova 3
* telefon 220957

* Vychází začátkem každého měsíce
* Cena jednotlivého výtisku 3 Kčs
* Tiskne Knihitisk, n. p., závod č. 2,
* Praha 12, Slezská 13
* Rozšiřuje poštovní novinová služba
* (PNS)

F 02*01231

Z OBSAHU

V. Běhounek: Ukazatelé cesty	145
A. Němeček: Zdravíme IV. Šrámkův Písek	146
Petr Grimm: Vesničtí ochotníci ve finále. I — Kroměříž	147
Jiří Beneš: Made in Krnov	148
M. Jurák: Pátá bilance souborů Ostravského kraje	150
J. Koenigsmark: O současnost myšlenky i činu	151
M. Jurák: Pod patronátem adamovských kováků	152
K. Hroch: Jak vzniká dětské divadlo	154
P. Holobrádek: Tři roky Divadla poezie v Břeclavi	155
Karel Šálek: Úvod do kostýmnictví	157
J. Dušek: Malá kapitola o světlech a svícení	158
Slávka Dolanská: Dilia	159
Kritiky	160
V. Semrád: České drama 1945—60 (VII.)	162
75 let nejstaršího brněnského souboru	164
J. Würtherle: Platíte autorský honorář?	165
V. Weiss: Jeviště a rozhlasové zařízení	165
Z ochotnického života	166

* Toto číslo mělo redakční uzávěrku
* 1. června, vyšlo 1. července 1960

ŽIŽKOVSKÝ OCHOTNICKÝ FESTIVAL

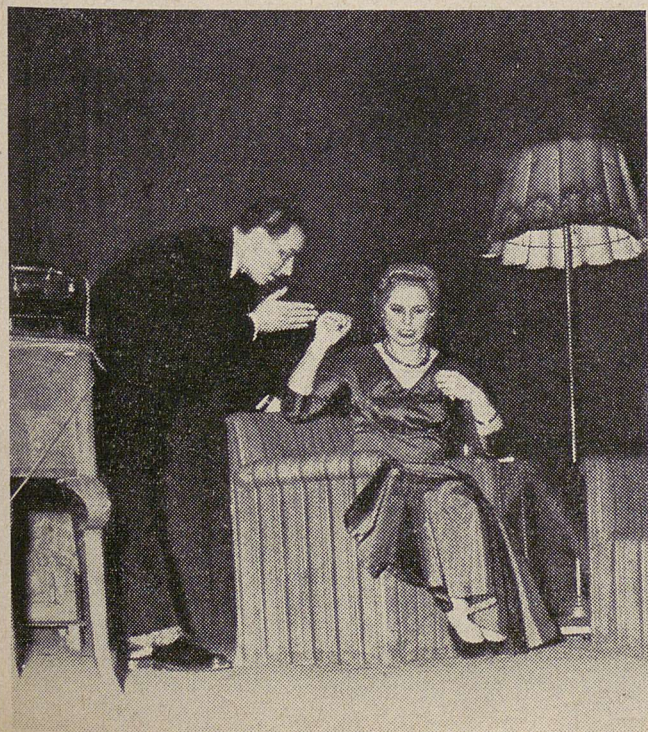
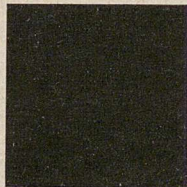
Ochotnické divadlo v pražské čtvrti Žižkově má už svou zakořeněnou tradici. Jeho současnost nemusí ale nic závidět minulosti. Souborů je tu tolik, že mohli na počest 15. výročí osvobození republiky zahájit vlastní a úspěšný festival. Náš úvodní snímek ukazuje také bohatý přírůstek nového obecnstva z řad neimladších.

Hlásný — (M. Hanuš) zahajuje představení Kainarovy Zlatovlásky. — Záhadná zkratka MLOK je názvem Mladého ochotnického kolektivu osvětové besedy

Eva Urbánková v roli Lízy Heindlové. Zinnerová, Kavárna Payer. Soubor Malé scény

Milena Sternová a Hüller (M. Neumannová a V. Carda) z Půdovy hry Šelma hlásí smrt. Umělecká skupina Jirásek Foto V. Weiss

MOHU VĚDĚT, PROČ JSTE
MĚ NATEN KOSTÝM TAK
DLOUHO MĚŘILI?

JEN CO TO DOMÁZNU
A ORAZÍTKUJI VSTUPENKY,
TAK VÁM OZNÁMÍM
POSLEDNÍ ŠKRTY

NÁM, PROSÍM, TEN
POLIBEK STÁLE
NEYCHÁZÍ

HELE, REJŽO, JSEM UŽ
DOST NALIČENÝ?

BOŽENKO, STAČÍ JEN
ŤUKNOUT, ALE ZA TO
VŠECKO!

PANE FOTOGRAF,
OSVĚTLOVAČ VÁM
POSÍLÁ TO KILO